

SESSION ORDINAIRE 2025-2026

14 JUILLET 2026

**PARLEMENT DE LA RÉGION
DE BRUXELLES-CAPITALE**

**COMMISSION D'ENQUÊTE
PARLEMENTAIRE**

**sur les irrégularités au sein
du Foyer anderlechtois**

RAPPORT

fait au nom de la commission d'enquête

par Jamal Ikazban (FR)
et Louis de Clippele (FR)

GEWONE ZITTING 2025-2026

14 JULI 2026

**BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK PARLEMENT**

**PARLEMENTAIRE
ONDERZOEKSCOMMISSIE**

**met betrekking tot de onregelmatigheden
bij de Anderlechtse Haard**

VERSLAG

uitgebracht namens de onderzoekscommissie

door Jamal Ikazban (FR)
en Louis de Clippele (FR)

Ont participé aux travaux de la commission:

Aan de werkzaamheden van de commissie hebben deelgenomen:

Membres effectifs

Vaste leden

MR	:	Clémentine Barzin, Aurélie Czekalski, Louis de Clippele, Amin El Boujdaini.
PS	:	Marc-Jean Ghyssels, Jamal Ikazban, Yannick Picquet.
PTB	:	Francis Dagrin, Petya Obolensky, Mehdi Talbi.
Les Engagés	:	Marie Cruysmans.
Ecolo	:	Kalvin Soiresse Njall.
Groen	:	Emile Luhahi.
Team Fouad Ahidar	:	Fouad Ahidar.
N-VA	:	Mathias Vanden Borre.

Membres avec voix consultative

Leden met raadgevende stem

DéFI	:	Bernard Clerfayt.
Anders.	:	Imane Belguenani.
Vooruit.brussels	:	Pascal Smet.
Vlaams Belang	:	Bob De Brabandere.
PVDA	:	Jan Busselen.
cd&v	:	Benjamin Dalle

Membres suppléants

Plaatsvervangers

MR	:	Loubna Azghoud.
PS	:	Fadila Laanan
Les Engagés	:	Sofia Bennani
Ecolo	:	Zakia Khattabi
Groen	:	Stijn Bex
N-VA	:	Gilles Verstraeten.

Autres membres

Andere leden

MR	:	Olivier Willocx, Bertin Mampaka Mankamba.
PS	:	Martin Casier, Mohamed Ouriaghli.
Les Engagés	:	Gladys Kazadi.
Indépendants	:	Fabian Maingain.

I. FONCTIONNEMENT DE LA COMMISSION D'ENQUÊTE

1. Institution et composition de la commission d'enquête

Après la diffusion par la VRT, le mercredi 20 mai 2026, d'un documentaire de l'émission *Pano* intitulé «De Anderlechtse Haard», le Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale, lors de sa séance plénière du vendredi 22 mai 2026, a décidé de modifier son ordre du jour afin de prendre en considération les deux propositions suivantes:

- proposition (de M. Calvin Soiresse Njall, Mme Zakia Khattabi, M. Alain Maron, M. Bernard Clerfayt et M. Fabian Maingain) visant à instituer une commission d'enquête parlementaire concernant la gestion du Foyer anderlechtois, n° [A-293/1 – 2025/2026](#), déposée le 21 mai 2026;
- proposition (de Mme Imane Belguenani, M. Gaëtan Van Goidsenhoven, M. Amin El Boujdaini et M. Louis de Clippele) instituant une commission d'enquête parlementaire sur les irrégularités au sein du Foyer anderlechtois, n° [A-296/1 – 2025/2026](#), déposée le 21 mai 2026.

Les deux propositions ont été renvoyées en commission des Finances et des Affaires générales.

Par 51 voix contre 25 et 1 abstention, la séance plénière a décidé de ne pas examiner immédiatement la proposition n° A-293 et d'inscrire la discussion des propositions n°s A-293 et A-296 à l'ordre du jour de la réunion de la commission des Finances et des Affaires générales du lundi 1er juin 2026.

La séance plénière a assenti à ce que la proposition (de M. Mathias Vanden Borre et M. Gilles Verstraeten) visant à instituer une commission d'enquête parlementaire concernant le secteur du logement bruxellois, n° [A-285/1 – 2025/2026](#), déposée le 15 avril 2026 et renvoyée en commission du Logement par la séance plénière du 24 avril 2026, soit discutée conjointement avec les deux propositions précitées.

En sa réunion du lundi 1er juin 2026, la commission des Finances et des Affaires générales a décidé, par 9 voix contre 6, de donner la priorité à la proposition n° A-296, qu'elle a amendée et adoptée, par 6 voix et 9 abstentions. À la suite de cette adoption, les propositions n°s A-285 et A-293 sont devenues sans objet.

Lors de la séance plénière du vendredi 5 juin 2026, Mme Aline Godfrin a présenté le rapport de la commission, dont M. Fouad Ahidar était le coauteur. La proposition, dans la version issue des travaux en commission, a été adoptée par

I. WERKING VAN DE ONDERZOEKSCOMMISSIE

1. Oprichting en samenstelling van de onderzoekscommissie

Na de uitzending door de VRT, op woensdag 20 mei 2026, van een reportage uit het onderzoeksprogramma *Pano* getiteld “de Anderlechtse Haard”, besliste het Brussels Hoofdstedelijk Parlement tijdens zijn plenaire vergadering van vrijdag 22 mei 2026 om zijn agenda aan te passen en de volgende twee voorstellen in overweging te nemen:

- voorstel (van de heer Calvin Soiresse Njall, mevrouw Zakia Khattabi, de heer Alain Maron, de heer Bernard Clerfayt en de heer Fabian Maingain) om een parlementaire onderzoekscommissie over het beheer van de Anderlechtse Haard op te richten, nr. [A-293/1 – 2025/2026](#), ingediend op 21 mei 2026;
- voorstel (van mevrouw Imane Belguenani, de heer Gaëtan Van Goidsenhoven, de heer Amin El Boujdaini en de heer Louis de Clippele) tot het instellen van een parlementaire onderzoekscommissie met betrekking tot de onregelmatigheden bij de Anderlechtse Haard, nr. [A-296/1 – 2025/2026](#), ingediend op 21 mei 2026.

Beide voorstellen werden verzonden naar de commissie voor de Financiën en de Algemene Zaken.

Met 51 stemmen tegen 25, bij 1 onthouding, besliste de plenaire vergadering om voorstel nr. A-293 niet onmiddellijk te behandelen en de bespreking van de voorstellen nrs. A-293 en A-296 op de agenda te plaatsen van de vergadering van de commissie voor de Financiën en de Algemene Zaken van maandag 1 juni 2026.

De plenaire vergadering stemde ermee in om het voorstel (van de heren Mathias Vanden Borre en Gilles Verstraeten) tot oprichting van een parlementaire onderzoekscommissie betreffende de Brusselse huisvestingssector, nr. [A-285/1 – 2025/2026](#), ingediend op 15 april 2026 en door de plenaire vergadering van 24 april 2026 verzonden naar de commissie voor de Huisvesting, samen met de twee bovengenoemde voorstellen te laten bespreken.

De commissie voor de Financiën en de Algemene Zaken besliste tijdens haar vergadering van maandag 1 juni 2026 met 9 stemmen tegen 6 om voorrang te geven aan voorstel nr. A-296, dat zij heeft gewijzigd en met 6 stemmen bij 9 onthoudingen heeft aangenomen. Daardoor werden de voorstellen nrs. A-285 en A-293 doelloos.

Tijdens de plenaire vergadering van vrijdag 5 juni 2026 stelde mevrouw Aline Godfrin het verslag van de commissie, waarvan de heer Fouad Ahidar mederapporteur was, voor. Het voorstel werd, in de versie die uit de werkzaam-

37 voix et 47 abstentions.

La composition de la commission d'enquête a alors été annoncée.

Membres effectifs

MR: Mme Clémentine Barzin, Mme Aurélie Czekalski, M. Louis de Clippele et M. Amin El Boujdaini (membre suppléant: Mme Loubna Azghoud)

PS: M. Marc-Jean Ghysels, M. Jamal Ikazban et M. Yannick Picquet (membre suppléant: Mme Fadila Laanan)

PTB: M. Francis Dagrin, M. Petya Obolensky et M. Mehdi Talbi (membre suppléant: Mme Françoise De Smedt)

Les Engagés: Mme Marie Cruysmans (membre suppléant: Mme Sofia Bennani)

Ecolo: M. Calvin Soiresse Njall (membre suppléant: Mme Zakia Khattabi)

Groen: M. Emile Luhahi (membre suppléant: M. Stijn Bex)

Team Fouad Ahidar: M. Fouad Ahidar (membre suppléant: M. Ilyas El Omari)

N-VA: M. Mathias Vanden Borre (membre suppléant: M. Gilles Verstraeten)

Membres avec voix consultative

DéFi: M. Bernard Clerfayt (membre suppléant: M. Jonathan de Patoul)

Anders.: Mme Imane Belguenani (membre suppléant: M. Sven Gatz)

Vooruit.brussels: M. Pascal Smet (membre suppléant: M. Ilyas Mouani)

Vlaams Belang: M. Bob De Brabandere

PVDA: M. Jan Busselen

cd&v: M. Benjamin Dalle

Présidence

Par dérogation à l'article 4, alinéa 2, de la proposition, et conformément à l'article 25.2, alinéa 1er (auquel renvoie l'article 44) du règlement, la commission d'enquête a été présidée, sans voix délibérative, par le président du Parlement.

heden in de commissie was voortgekomen, aangenomen met 37 stemmen bij 47 onthoudingen.

Vervolgens werd de samenstelling van de onderzoekscommissie bekendgemaakt.

Vaste leden

MR: mevrouw Clémentine Barzin, mevrouw Aurélie Czekalski, de heer Louis de Clippele en de heer Amin El Boujdaini (plaatsvervangend lid: mevrouw Loubna Azghoud)

PS: de heer Marc-Jean Ghysels, de heer Jamal Ikazban en de heer Yannick Picquet (plaatsvervangend lid: mevrouw Fadila Laanan)

PTB: de heer Francis Dagrin, de heer Petya Obolensky en de heer Mehdi Talbi (plaatsvervangend lid: mevrouw Françoise De Smedt)

Les Engagés: mevrouw Marie Cruysmans (plaatsvervangend lid: mevrouw Sofia Bennani)

Ecolo: de heer Calvin Soiresse Njall (plaatsvervangend lid: mevrouw Zakia Khattabi)

Groen: de heer Emile Luhahi (plaatsvervangend lid: de heer Stijn Bex)

Team Fouad Ahidar: de heer Fouad Ahidar (plaatsvervangend lid: de heer Ilyas El Omari)

N-VA: de heer Mathias Vanden Borre (plaatsvervangend lid: de heer Gilles Verstraeten)

Leden met raadgevende stem

DéFi: de heer Bernard Clerfayt (plaatsvervangend lid: de heer Jonathan de Patoul)

Anders.: mevrouw Imane Belguenani (plaatsvervangend lid: de heer Sven Gatz)

Vooruit.brussels: de heer Pascal Smet (plaatsvervangend lid: de heer Ilyas Mouani)

Vlaams Belang: de heer Bob De Brabandere

PVDA: de heer Jan Busselen

cd&v: de heer Benjamin Dalle

Voorzitterschap

In afwijking van artikel 4, tweede lid, van het voorstel, en overeenkomstig artikel 25.2, eerste lid (waarnaar artikel 44 verwijst) van het reglement, werd de onderzoekscommissie voorgezeten, zonder stemrecht, door de voorzitter van het parlement.

Bureau

En application de l'article 3.1 du règlement d'ordre intérieur, la commission d'enquête a procédé au cours de sa première réunion à la nomination des membres du bureau de la commission d'enquête. Aurélie Czekalski, Marc-Jean Ghysels et Petya Obolensky ont été nommés respectivement première vice-présidente, deuxième vice-président et troisième vice-président. Jamal Ikazban, Marie Cruysmans, Gilles Verstraeten et Calvin Soiresse Njall ont été désignés comme rapporteurs. Emile Luhahi et Fouad Ahidar ont été désignés comme membres supplémentaires du bureau.

En ce qui concerne les rapporteurs

Le 17 juin 2026 a été déposée une proposition (de M. Bertin Mampaka Mankamba) visant à modifier la [proposition] du 5 juin 2026 instituant une commission d'enquête parlementaire sur les irrégularités au sein du Foyer anderlechtois. Cette proposition avait pour objet de porter à quatre le nombre de rapporteurs, conformément aux désignations intervenues lors de la première réunion de la commission d'enquête.

Cette proposition a été adoptée, par 53 voix contre 1 et 30 abstentions, lors de la séance plénière du 19 juin 2026.

Le mardi 30 juin 2026, Mme Marie Cruysmans a démissionné de ses fonctions de rapporteuse. Le jeudi 2 juillet 2026, la commission d'enquête a désigné M. Louis de Clippele afin de pourvoir à son remplacement.

Le lundi 6 juillet 2026, M. Gilles Verstraeten a démissionné de ses fonctions de rapporteur. Il n'a pas été pourvu à son remplacement.

Le mardi 14 juillet 2026, M. Calvin Soiresse Njall a démissionné de ses fonctions de rapporteur. Il n'a pas été pourvu à son remplacement.

À l'issue de cette première réunion, la commission d'enquête, en application de l'article 1.4 de son règlement d'ordre intérieur, a chargé, par 10 voix et 5 abstentions, son bureau de lui proposer un calendrier des travaux et une liste des pièces et documents à solliciter et des personnes à entendre.

Le bureau de la commission d'enquête s'est réuni à douze reprises.

Bureau

Overeenkomstig artikel 3.1 van het huishoudelijk reglement benoemde de onderzoekscommissie tijdens haar eerste vergadering de leden van het bureau van de onderzoekscommissie. Aurélie Czekalski, Marc-Jean Ghysels en Petya Obolensky werden respectievelijk benoemd tot eerste ondervoorzitter, tweede ondervoorzitter en derde ondervoorzitter. Jamal Ikazban, Marie Cruysmans, Gilles Verstraeten en Calvin Soiresse Njall werden aangewezen als rapporteurs. Emile Luhahi en Fouad Ahidar werden aangewezen als extra leden van het bureau.

Wat de rapporteurs betreft

Op 17 juni 2026 werd een voorstel (van de heer Bertin Mampaka Mankamba) ingediend tot wijziging van het [voorstel] van 5 juni 2026 tot het instellen van een parlementaire onderzoekscommissie met betrekking tot de onregelmatigheden bij de Anderlechtse Haard. Dat voorstel had tot doel om het aantal rapporteurs vast te leggen op vier, in overeenstemming met de aanwijzingen die tijdens de eerste vergadering van de onderzoekscommissie hadden plaatsgevonden.

Dat voorstel werd tijdens de plenaire vergadering van 19 juni 2026 aangenomen met 53 stemmen tegen 1, bij 30 onthoudingen.

Op dinsdag 30 juni 2026 nam mevrouw Marie Cruysmans ontslag uit haar functie als rapporteur. Op donderdag 2 juli 2026 wees de onderzoekscommissie de heer Louis de Clippele aan om haar te vervangen.

Op maandag 6 juli 2026 nam de heer Gilles Verstraeten ontslag uit zijn functie als rapporteur. Hij werd niet vervangen.

Op dinsdag 14 juli 2026 nam de heer Calvin Soiresse Njall ontslag uit zijn functie als rapporteur. Hij werd niet vervangen.

Na afloop van de eerste vergadering gaf de onderzoekscommissie haar bureau in toepassing van artikel 1.4 van haar huishoudelijk reglement met 10 stemmen voor en 5 onthoudingen de opdracht om een tijdschema van de werkzaamheden voor te leggen, evenals een lijst van de op te vragen stukken en documenten en de te horen personen.

Het bureau van de onderzoekscommissie is twaalf keer bijeengekomen.

2. Missions de la commission

La proposition du 5 juin 2026 précitée attribuée à la commission d'enquête les missions suivantes:

- 1° examiner la gestion et le fonctionnement du Foyer anderlechtois;
- 2° examiner en profondeur les procédures d'attribution, de dérogation et de mutation, de recrutement du personnel, de promotions internes et d'attribution des marchés publics au sein de la société immobilière de service public;
- 3° évaluer le respect des principes de transparence, d'égalité de traitement, de neutralité et de bonne gouvernance au sein de la société immobilière de service public;
- 4° examiner le rôle de la Société du logement de la Région de Bruxelles-Capitale dans les procédures d'attribution de dérogation et de mutation du Foyer anderlechtois;
- 5° formuler des recommandations visant à renforcer la transparence, l'indépendance, le contrôle démocratique et la bonne gouvernance de la société immobilière de service public.

3. Règlement d'ordre intérieur

Lors de sa première réunion, le lundi 8 juin 2026, la commission d'enquête a approuvé son règlement d'ordre intérieur (no A-296/7 – 2025/2026), en réservant l'article 4.1 qui, le 11 juin 2026, a été modifié (en ce qui concerne la sanction du viol du secret du huis clos) et adopté par la commission d'enquête.

4. Désignation des experts externes

Le règlement d'ordre intérieur de la commission d'enquête prévoit, en son article 9, que celle-ci peut se faire assister par des experts externes afin d'éclairer ses travaux.

Lors de sa réunion du jeudi 11 juin 2026, la commission d'enquête a désigné le professeur Luc Detroux (UCLouvain) et Me Damien Holzapfel (remplacé en cas d'absence par Me Chloé Licata) en qualité d'experts externes.

Lors de la réunion suivante, le lundi 15 juin 2026, le professeur Luc Detroux a présenté à la commission d'enquête un exposé consacré au cadre juridique des enquêtes parlementaires et a répondu aux questions des commissaires.

2. Opdrachten van de commissie

Het bovengenoemde voorstel van 5 juni 2026 kent de onderzoekscommissie de volgende opdrachten toe:

- 1° het onderzoeken van het beheer en de werking van de Anderlechtse Haard;
- 2° het grondig onderzoeken van de procedures inzake toewijzing, afwijking en mutatie, aanwerving van personeel, interne promoties en gunning van overheidsopdrachten binnen de openbare vastgoedmaatschappij;
- 3° het evalueren van de naleving van de beginselen van transparantie, gelijke behandeling, neutraliteit en goed bestuur binnen de openbare vastgoedmaatschappij;
- 4° het onderzoeken van de rol van de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij bij de procedures inzake toewijzing, afwijking en mutatie binnen de Anderlechtse Haard;
- 5° het formuleren van aanbevelingen ter versterking van de transparantie, de onafhankelijkheid, de democratische controle en het goed bestuur van de openbare vastgoedmaatschappij.

3. Huishoudelijk reglement

De onderzoekscommissie keurde tijdens haar eerste vergadering, op maandag 8 juni 2026, haar huishoudelijk reglement goed (nr. A-296/7 – 2025/2026), met voorbehoud van artikel 4.1. Dat artikel werd op 11 juni 2026 gewijzigd (wat de sanctie betreft bij het schenden van de geheimhoudingsplicht bij vergaderingen met gesloten deuren) en aangenomen door de onderzoekscommissie.

4. Aanstelling van de externe deskundigen

In artikel 9 van het huishoudelijk reglement van de onderzoekscommissie is bepaald dat de commissie zich door externe deskundigen kan laten bijstaan om haar werkzaamheden inhoudelijk te ondersteunen.

De onderzoekscommissie stelde tijdens haar vergadering van donderdag 11 juni 2026 professor Luc Detroux (UCLouvain) en meester Damien Holzapfel (die bij afwezigheid werd vervangen door meester Chloé Licata) aan als externe deskundigen.

Tijdens de daaropvolgende vergadering, op maandag 15 juni 2026, gaf professor Luc Detroux de onderzoekscommissie een uiteenzetting over de wetgeving met betrekking tot parlementaire onderzoeken en beantwoordde hij de vragen van de commissieleden.

Au cours des semaines suivantes, les experts ont participé aux réunions de la commission d'enquête et de son bureau et ont assisté aux auditions des témoins.

5. Prestations de serment et information des témoins

Conformément à l'article 2, alinéa 4, de l'ordonnance du 19 juillet 2001 relative aux enquêtes parlementaires, le personnel des services du Parlement, les interprètes et les collaborateurs de groupe politique ayant assisté aux réunions non publiques de la commission d'enquête ont prêté devant celle-ci le serment de ne pas violer le secret des travaux.

En application de l'article 7, alinéa 3, de la même ordonnance, les témoins entendus par la commission d'enquête ont prêté le serment de dire toute la vérité et rien que la vérité.

Les éléments suivants ont été portés à la connaissance des témoins, par écrit au moment de leur convocation et oralement avant leur prestation de serment:

«En vertu de l'article 3, § 1er, de l'ordonnance du 19 juillet 2001 relative aux enquêtes parlementaires, la commission d'enquête peut prendre toutes les mesures d'instruction prévues par le Code d'instruction criminelle. Elle peut notamment entendre un témoin sous serment.

L'attention des témoins est attirée sur le dernier alinéa de l'article 7 de l'ordonnance précitée, en vertu duquel tout témoin qui, en faisant une déclaration conforme à la vérité, pourrait s'exposer à des poursuites pénales, peut refuser de témoigner.

Il est également renvoyé à l'article 14.3.g du Pacte international relatif aux droits civils et politiques: le témoin a le droit de se taire quand il pense que sa déclaration publique pourrait ultérieurement être utilisée contre lui dans une procédure pénale.

Pour autant, le droit au silence ne peut être invoqué pour refuser de répondre à des questions de la commission d'enquête que dans l'hypothèse où le témoignage donne lieu à une poursuite pénale ou disciplinaire personnelle.

En application de l'article 8 de l'ordonnance du 19 juillet 2001 précitée, tout coupable de faux témoignage sera puni d'un emprisonnement de deux mois à trois ans et privé de l'exercice du droit de vote et de l'éligibilité pendant cinq ans au moins et dix ans au plus.

In de daaropvolgende weken namen de deskundigen deel aan de vergaderingen van de onderzoekscommissie en haar bureau en woonden zij de hoorzittingen met de getuigen bij.

5. Eedaflegging en informatie- verstrekking aan de getuigen

Overeenkomstig artikel 2, vierde lid, van de ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende het parlementair onderzoek hebben de personeelsleden van de diensten van het parlement, de tolken en de fractiemedewerkers die de niet-openbare vergaderingen van de onderzoekscommissie hebben bijgewoond, ten overstaan van de commissie onder ede verklaard het geheime karakter van de werkzaamheden niet te zullen schenden.

In toepassing van artikel 7, derde lid, van dezelfde ordonnantie hebben de door de onderzoekscommissie gehoorde getuigen de eed afgelegd dat zij de gehele waarheid en niets dan de waarheid zouden zeggen.

De volgende elementen zijn ter kennis van de getuigen gebracht, schriftelijk op het ogenblik van hun oproeping en mondeling voordat zij de eed aflegden:

“Krachtens artikel 3, §1, van de ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende het parlementair onderzoek kan de onderzoekscommissie alle in het Wetboek van Strafvordering omschreven onderzoeksmaatregelen nemen. Zij kan onder meer een getuige onder ede horen.

De aandacht van de getuigen wordt gevestigd op het laatste lid van artikel 7 van de voormelde ordonnantie, op grond waarvan elke getuige kan weigeren te getuigen indien hij zich door naar waarheid een verklaring af te leggen zou kunnen blootstellen aan strafvervolging.

Er wordt eveneens verwezen naar artikel 14.3.g van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten: de getuige heeft het recht te zwijgen wanneer hij meent dat zijn openbare verklaring later in een strafrechtelijke procedure tegen hem zou kunnen worden gebruikt.

Het zwijgrecht kan evenwel slechts worden ingeroepen om te weigeren vragen van de onderzoekscommissie te beantwoorden wanneer de getuigenis aanleiding kan geven tot een strafrechtelijke of tuchtrechtelijke vervolging van de persoon zelf.

Krachtens artikel 8 van de voormelde ordonnantie van 19 juli 2001 wordt eenieder die schuldig is aan een valse getuigenis, gestraft met een gevangenisstraf van twee maanden tot drie jaar en voor een termijn van ten minste vijf jaar en ten hoogste tien jaar ontzet van het recht om te kiezen en gekozen te worden.

Il est signalé aux témoins que le secret de leurs déclarations n'est pas garanti, sauf s'il s'agit de déclarations faites au cours d'une réunion à huis clos et pour lesquelles la commission s'est expressément engagée à préserver le secret.

En outre, tout document qu'un témoin remettrait à la commission est susceptible d'être rendu public.».

6. Rapports avec le pouvoir judiciaire

Par courrier du mardi 9 juin 2026, le président du Parlement a demandé à la première présidente de la Cour d'appel de Bruxelles, conformément à l'article 3, § 2, de l'ordonnance du 19 juillet 2001 précitée, de désigner un ou plusieurs conseillers à la Cour d'appel ou un ou plusieurs juges au tribunal de première instance de la circonscription judiciaire, afin d'assister la commission d'enquête dans ses travaux.

Par courrier du mercredi 17 juin 2026, la première présidente de la Cour d'appel de Bruxelles a informé le président du Parlement qu'elle désignait comme magistrates de liaison la juge d'instruction Mme Sophie Grégoire et la vice-présidente de la Cour d'appel Mme Claire Bruyneel.

Il est renvoyé, pour le surplus, aux points 7 et 10, ainsi qu'à la recommandation 26.

7. Documents

Les groupes politiques ont été invités à transmettre la liste des pièces qu'ils souhaitaient recueillir pour le mardi 9 juin 2026 et à préciser celles qu'ils considéraient comme prioritaires pour le 15 juin 2026.

Sur ces bases, deux courriers de demande de communication de pièces ont été adressés le mercredi 17 juin 2026, l'un à la Société du logement de la Région de Bruxelles-Capitale (7.1) et l'autre au Foyer anderlechtois (7.2).

Eu égard aux enquêtes judiciaires en cours, un courrier a été adressé au procureur général près la Cour d'appel de Bruxelles le mardi 23 juin 2026 afin d'avoir accès aux documents judiciaires (7.3), en ce compris les documents du Foyer anderlechtois qui ont été saisis par les juges d'instruction. Un second courrier lui a été envoyé le lundi 29 juin 2026.

De getuigen wordt erop gewezen dat de geheimhouding van hun verklaringen niet gewaarborgd is, tenzij het gaat om verklaringen die tijdens een vergadering met gesloten deuren werden afgelegd waarbij de commissie er zich uitdrukkelijk toe verbonden heeft de geheimhouding te bewaren.

Bovendien kan elk document dat een getuige aan de commissie bezorgt, openbaar worden gemaakt.”.

6. Betrekkingen met de rechterlijke macht

De voorzitter van het parlement heeft bij brief van dinsdag 9 juni 2026, overeenkomstig artikel 3, §2, van de voormelde ordonnantie van 19 juli 2001, de eerste voorzitter van het Hof van Beroep te Brussel verzocht een of meer raadsheren bij het Hof van Beroep of een of meer rechters bij de rechtbank van eerste aanleg van het gerechtelijk arrondissement aan te wijzen om de onderzoekscommissie bij haar werkzaamheden bij te staan.

Bij brief van woensdag 17 juni 2026 heeft de eerste voorzitter van het Hof van Beroep te Brussel de voorzitter van het parlement meegedeeld dat zij mevrouw Sophie Grégoire, onderzoeksrechter, en mevrouw Claire Bruyneel, ondervoorzitter van het Hof van Beroep, had aangewezen als verbindingsmagistraten.

Voor het overige wordt verwezen naar de punten 7 en 10, alsook naar aanbeveling 26.

7. Documenten

De politieke fracties werden verzocht uiterlijk op dinsdag 9 juni 2026 de lijst te bezorgen van de stukken die zij wensden te verkrijgen en tegen 15 juni 2026 aan te geven welke stukken zij prioritair achtten.

Op basis daarvan werden op woensdag 17 juni 2026 twee brieven met het verzoek om stukken te bezorgen verstuurd: één naar de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (7.1) en één naar de Anderlechtse Haard (7.2).

Gelet op de lopende gerechtelijke onderzoeken werd op dinsdag 23 juni 2026 een brief gericht aan de procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel met het verzoek toegang te krijgen tot de gerechtelijke stukken (7.3), met inbegrip van de stukken van de Anderlechtse Haard die door de onderzoeksrechters in beslag waren genomen. Op maandag 29 juni 2026 werd hem een tweede brief gestuurd.

7.1. Société du logement de la Région de Bruxelles-Capitale (SLRB)

En réponse au courrier du 17 juin 2026 précité, la SLRB a mis en place, le 19 juin 2026, une plateforme sécurisée permettant la consultation des documents, accessible aux personnes visées à l'article 7 du règlement d'ordre intérieur de la commission d'enquête.

Par ailleurs, plusieurs employés de la SLRB ont transmis des documents à l'occasion de leur audition respective (soit le support de leur présentation, soit des documents mentionnés en cours d'audition).

7.2. Le Foyer anderlechtois

Outre le courrier du 17 juin 2026 précité, une deuxième demande a été adressée au Foyer anderlechtois le jeudi 18 juin 2026, en vue d'obtenir la communication des factures sur la base desquelles l'audit de la SLRB a été effectué en 2025.

Par courrier électronique du 20 juin 2026, le conseil du Foyer anderlechtois a transmis à la commission d'enquête une série de pièces et lui a écrit: «*Ma cliente s'interroge par ailleurs quant à la régularité de la demande de production de certains documents tant sur le plan du secret de l'information et de l'instruction, que du RGPD. Elle sollicite dès lors préalablement d'obtenir l'avis des experts de la commissions [...] sur les points soulevés.*».

Les magistrates de liaison (cf. point 6) ont été saisies par le président du Parlement et ont ordonné au Foyer anderlechtois, par courrier du mardi 23 juin 2026, la production des documents sollicités les 17 et 18 juin 2026.

Les documents ont été transmis selon plusieurs modalités, présentées ci-dessous.

7.2.1. Documents transmis sous forme électronique

vendredi 19 juin 2026:

- les statuts de la SA Foyer anderlechtois;
- les comptes annuels;
- les organigrammes.

lundi 22 juin 2026:

- les conventions d'occupation conclues avec des ASBL ou des commerces, du 1er janvier 2020 au 19 juin 2026;

7.1. Brusselse Huisvestingsmaatschappij (BGHM)

In antwoord op de voormelde brief van 17 juni 2026 zette de BGHM op 19 juni 2026 een beveiligd platform op waarop de documenten konden worden geraadpleegd door de personen bedoeld in artikel 7 van het huishoudelijk reglement van de onderzoekscommissie.

Daarnaast hebben verschillende personeelsleden van de BGHM naar aanleiding van hun respectieve hoorzitting documenten bezorgd (hetzij de informatiedrager met hun presentatie, hetzij documenten waarnaar zij tijdens hun hoorzitting hadden verwezen).

7.2. De Anderlechtse Haard

Naast de voormelde brief van 17 juni 2026 werd op donderdag 18 juni 2026 een tweede verzoek aan de Anderlechtse Haard gericht om de facturen te verkrijgen op basis waarvan de doorlichting van de BGHM in 2025 was uitgevoerd.

Bij e-mail van 20 juni 2026 bezorgde de raadsman van de Anderlechtse Haard een reeks documenten aan de onderzoekscommissie en schreef hij het volgende: "*Mijn cliënte vraagt zich bovendien af of het verzoek om bepaalde documenten over te leggen wel in overeenstemming is met de voorschriften inzake het geheim van het (voor)onderzoek en met de AVG. Derhalve verzoekt zij om voorafgaandelijk het advies van de deskundigen van de commissie te verkrijgen over de aangehaalde punten.*".

De voorzitter van het parlement heeft een beroep gedaan op de verbindingsmagistraten (zie punt 6), die op hun beurt de Anderlechtse Haard bij brief van dinsdag 23 juni 2026 hebben bevolen om de op 17 en 18 juni 2026 opgevraagde documenten over te leggen.

De documenten werden op verschillende wijzen bezorgd, zoals hieronder uiteengezet.

7.2.1. Documenten die digitaal zijn bezorgd

vrijdag 19 juni 2026:

- de statuten van de nv Anderlechtse Haard;
- de jaarrekeningen;
- de organigrammen.

maandag 22 juni 2026:

- de gebruiksovereenkomsten gesloten met vzw's of handelszaken voor de periode van 1 januari 2020 tot 19 juni 2026;

- les procédures internes relatives aux attributions, mutations, transferts et dérogations.

mercredi 24 juin 2026:

- le registre des radiations et réinscriptions et les listes de mutations 2023;
- les listes de présence des membres des organes de gestion;
- la liste des attributions, transferts, mutations, dérogations et refus d'attribution pour la période 2020 à 2026;
- l'audit externe de 2021 et les rapports de suivi;
- les listes de fournisseurs;
- les balances et grands livres fournisseurs.

jeudi 25 juin 2026:

- le règlement d'ordre intérieur (ROI);
- la liste des candidats locataires utilisés pour les attributions;
- les rapports d'activité annuels.

vendredi 26 juin 2026:

- les signalements et plaintes internes relatifs à l'organisation du travail et les rapports ou enquêtes internes relatifs à harcèlement, pression ou dysfonctionnement organisationnel;
- les procès-verbaux du conseil d'administration et du comité de gestion.

lundi 29 juin 2026:

- les documents de signalements et plaintes internes relatifs à l'organisation du travail.

Une seconde plateforme sécurisée a été mise en place par Paradigm pour la consultation des documents transmis par le Foyer anderlechtsois, dont l'accès a été réservé aux personnes visées par l'article 7 du règlement d'ordre intérieur de la commission d'enquête.

Par ailleurs, à l'instar des employés de la SLRB, certains employés du Foyer anderlechtsois ont transmis des documents à l'occasion de leur audition respective (soit le support de leur présentation, soit des documents mentionnés en cours d'audition).

- de interne procedures inzake toewijzingen, mutaties, overplaatsingen en afwijkingen.

woensdag 24 juni 2026:

- het register van schrappingen en herinschrijvingen en de mutatielijsten van 2023;
- de aanwezigheidslijsten van de leden van de beheersorganen;
- de lijst van toewijzingen, overplaatsingen, mutaties, afwijkingen en weigeringen van toewijzing voor de periode 2020-2026;
- de externe doorlichting van 2021 en de opvolgingsverslagen;
- de lijsten van leveranciers;
- de leveranciersbalansen en -grootboeken.

donderdag 25 juni 2026:

- het huishoudelijk reglement;
- de lijst van de kandidaat-huurders die bij de toewijzingen werd gebruikt;
- de jaarlijkse activiteitenverslagen.

vrijdag 26 juni 2026:

- interne meldingen en klachten met betrekking tot de werkorganisatie en interne rapporten of onderzoeken met betrekking tot intimidatie, druk of organisatorische tekortkomingen;
- de notulen van de raad van bestuur en het beheerscomité.

maandag 29 juni 2026:

- de documenten betreffende interne meldingen en klachten met betrekking tot de werkorganisatie.

Paradigm heeft ook een tweede beveiligd platform opgezet, waarop de door de Anderlechtse Haard bezorgde documenten konden worden geraadpleegd. Alleen de personen bedoeld in artikel 7 van het huishoudelijk reglement van de onderzoeksc commissie kregen toegang tot dat platform.

Voorts hebben, net zoals de personeelsleden van de BGHM, ook bepaalde personeelsleden van de Anderlechtse Haard documenten bezorgd naar aanleiding van hun respectieve hoorzitting (hetzij de informatiedrager met hun presentatie, hetzij documenten waarnaar zij tijdens hun hoorzitting hadden verwezen).

7.2.2. Documents transmis sous format papier et par clés USB

Le Foyer anderlechtois a déposé, les vendredi 26 juin 2026 et lundi 29 juin 2026 les documents suivants en version papier:

- la comptabilité de 2020 à 2026 (113 caisses de documents);
- les dossiers de dérogation (à l'exclusion des pièces disparues et des pièces saisies);
- les procès-verbaux du conseil d'administration et du comité de gestion.

Ont également été déposées des clés USB avec les intitulés suivants:

- «plaintes article 76»;
- «dossiers article 33»;
- «refus de transferts»;
- «les conventions partenaires»;
- «les marchés publics et marchés publics immobiliers»;
- «emails anonymes»;
- «factures en version numérique 2025-2026».

Les services ont mis en place une salle de consultation des documents papier, accessible tous les jours ouvrables de 9h00 à 17h00, du mardi 30 juin 2026 au vendredi 10 juillet 2026, et sur demande à partir du lundi 13 juillet 2026.

Sur place, un ordinateur permettait la consultation des documents déposés sur clés USB.

7.2.3. Données déclarées disparues par le Foyer anderlechtois et documents saisis

Le vendredi 19 juin 2026, la commission d'enquête a été informée par le conseil du Foyer anderlechtois des éléments suivants:

«Ma cliente me demande également de vous signaler, en toute transparence, en ce qui concerne les listes des candidats locataires utilisées pour les attributions, que ma cliente a constaté en date du 11 juin 2026 la disparition des listes concernées pour l'année 2023 et jusqu'au mois de juin 2024.»

7.2.2. Documenten die op papier en op USB-sticks zijn bezorgd

De Anderlechtse Haard heeft op vrijdag 26 juni 2026 en op maandag 29 juni 2026 de volgende documenten op papier ingediend:

- de boekhouding van 2020 tot en met 2026 (113 dozen met documenten);
- de dossiers met betrekking tot afwijkingen (met uitzondering van de verdwenen stukken en de in beslag genomen stukken);
- de notulen van de raad van bestuur en het beheerscomité.

Er werden ook USB-sticks ingediend met de volgende benamingen:

- "klachten artikel 76";
- "dossiers artikel 33";
- "weigeringen van overplaatsingen";
- "partnerovereenkomsten";
- "overheidsopdrachten en overheidsopdrachten voor vastgoed";
- "anonieme e-mails";
- "digitale facturen 2025-2026".

De diensten hebben een ruimte ingericht waar de papieren documenten konden worden geraadpleegd. Die was vanaf dinsdag 30 juni 2026 tot en met vrijdag 10 juli 2026 elke werkdag van 9.00 tot 17.00 uur, en vanaf maandag 13 juli 2026 op verzoek toegankelijk.

Ter plaatse konden via een computer de documenten die op USB-sticks waren ingediend, worden ingekeken.

7.2.3. Gegevens die volgens de Anderlechtse Haard verdwenen waren, en in beslag genomen documenten

Op vrijdag 19 juni 2026 werd de onderzoekscommissie door de raadsman van de Anderlechtse Haard op de hoogte gebracht van het volgende:

“Mijn cliënte vraagt mij tevens u in alle transparantie te melden dat zij op 11 juni 2026 heeft vastgesteld dat de lijsten van kandidaat-huurders die werden gebruikt bij de toewijzingen voor het jaar 2023 en voor de periode tot juni 2024, verdwenen zijn.”

Ces documents se trouvaient dans une farde à l'ancien siège social du Foyer Anderlechtois. Ma cliente a notifié immédiatement l'incident à l'autorité de protection des données selon les procédures en vigueur et, dans le même temps, Madame le juge d'instruction en a également été informée. Il s'agit d'une information et non d'une plainte formelle.».

Le mercredi 24 juin 2026, le même conseil a ajouté ce qui suit:

«Ma cliente a préparé les dossiers comme annoncé dans mon courrier de ce jour, en vue de leur dépôt demain.

Il s'agit essentiellement des dossiers papier de dérogation art. 33 de candidats-locataires ayant obtenu un logement.

Elle a cependant reçu, ce jour, une demande des enquêteurs dans le cadre de l'instruction judiciaire de Mme Dejaiffe, sollicitant de leur fournir ces mêmes dossiers pour la période entre le 01/01/2023 et le 31/12/2025.

Ma cliente ne sera dès lors pas en mesure de fournir à la commission les dossiers de dérogation art. 33 pour cette période. Il conviendrait que la Commission s'adresse à Mme le juge d'instruction Dejaiffe à cet égard.

La demande des enquêteurs nécessite par ailleurs de reprendre tout le travail de préparation et de classement déjà effectué, dès lors que les dossiers avaient été classés non pas chronologiquement, mais nominativement.

Ma cliente procède dès demain matin à un nouveau classement chronologique.

Dans cette mesure, il ne lui sera cependant plus possible de tenir le délai de dépôt initialement envisagé, ce jeudi en matinée. Ce vendredi 26 juin 2026 en matinée lui paraît, par contre, réaliste pour la production des dossiers de dérogation des années 2020 à 2022 incluses.».

7.2.4. Documents déclarés inexistantes par le Foyer anderlechtois

Le jeudi 25 juin 2026, le conseil du Foyer anderlechtois a fait savoir ce qui suit:

«Ma cliente précise par ailleurs qu'il n'existe pas, à sa connaissance, de rapports ou enquêtes internes relatifs au harcèlement, à la pression ou à un dysfonctionnement organisationnel.».

Die documenten bevonden zich in een map op de voormalige hoofdzetel van de Anderlechtse Haard. Mijn cliënte heeft het incident overeenkomstig de geldende procedures onmiddellijk bij de Gegevensbeschermingsautoriteit gemeld. Tegelijkertijd werd ook mevrouw de onderzoeksrechter daarvan op de hoogte gebracht. Het gaat om een kennisgeving en niet om een formele klacht.»

Op woensdag 24 juni 2026 deelde dezelfde raadsman voorts het volgende mee:

“Mijn cliënte heeft de dossiers voorbereid zoals ik in mijn brief van vandaag had aangegeven, om ze morgen in te dienen.

Het gaat voornamelijk om de papieren dossiers van gevallen waarin werd afgeweken van artikel 33 voor kandidaat-huurders die een woning toegewezen hebben gekregen.

Vandaag heeft zij echter van de onderzoekers, in het kader van het gerechtelijk onderzoek onder leiding van mevrouw Dejaiffe, het verzoek gekregen om hen diezelfde dossiers voor de periode van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2025 te bezorgen.

Mijn cliënte zal voor die periode derhalve geen dossiers waarin werd afgeweken van artikel 33 kunnen verstrekken aan de commissie. De commissie zou zich daarvoor tot onderzoeksrechter Dejaiffe moeten wenden.

Het verzoek van de onderzoekers noopt er overigens toe al het reeds verrichte voorbereidings- en rangschikingswerk opnieuw te doen, aangezien de dossiers niet chronologisch, maar op naam waren geordend.

Mijn cliënte zal morgenochtend overgaan tot een nieuwe chronologische ordening.

Daardoor zal het voor haar niet meer mogelijk zijn om zich te houden aan de oorspronkelijk vooropgestelde indieningstermijn, namelijk donderdagvoormiddag. Het lijkt haar daarentegen wel haalbaar om de afwijkingssdossiers voor de jaren 2020 tot en met 2022 in te dienen op vrijdag 26 juni 2026 in de voormiddag.”.

7.2.4. Documenten die volgens de Anderlechtse Haard niet bestaan

Op donderdag 25 juni 2026 liet de raadsman van de Anderlechtse Haard het volgende weten:

“Mijn cliënte voert voorts aan dat er, voor zover zij weet, geen interne rapporten of onderzoeken bestaan met betrekking tot intimidatie, druk of organisatorische tekortkomingen.”.

7.3. Documents judiciaires

En exécution de l'article 3, § 4, de l'ordonnance du 19 juillet 2001 précitée, deux courriers ont été adressés au procureur général près la Cour d'appel de Bruxelles les mardi 23 et lundi 29 juin afin d'obtenir copie des documents judiciaires, en ce compris les documents du Foyer anderlechtsois qui ont été saisis par les juges d'instruction.

Par courrier du 8 juillet 2026, le procureur général a informé la commission qu'il ne pouvait réserver une suite favorable à cette demande, invoquant le secret de l'instruction et le risque d'entrave au bon déroulement de celle-ci.

8. Auditions

Entre le jeudi 11 juin et le lundi 6 juillet 2026, la commission d'enquête a tenu quatorze réunions au cours desquelles 53 témoins ont été entendus. Les séances se sont déroulées tant en semaine que le samedi et plusieurs se sont prolongées en soirée, voire au-delà de minuit, pour une durée totale de 143 heures.

Les auditions ont été publiques, sauf dans les cas où le huis clos a été demandé pour tout ou partie d'un témoignage. Il a alors été fait application de l'article 2 du règlement d'ordre intérieur: les motifs allégués à l'appui de chaque demande ont été appréciés par la commission d'enquête, qui s'est chaque fois prononcée par un vote.

Chaque audition a donné lieu à un procès-verbal, établi conformément aux prescriptions de l'ordonnance du 19 juillet 2001 précitée, dont la consultation a été réservée aux membres de la commission d'enquête, conformément à l'article 6 de son règlement d'ordre intérieur.

Conformément à l'article 11 du règlement d'ordre intérieur, les autres députés ont pu consulter les procès-verbaux des auditions publiques l'avant-veille de la discussion du rapport en séance plénière, c'est-à-dire à partir du mercredi 15 juillet 2026.

Le Parlement, en sa séance plénière du vendredi 17 juillet 2026, a décidé de publier les procès-verbaux des auditions publiques (**voir III. Annexe**).

Dans un premier temps, afin d'acquérir une compréhension générale du cadre institutionnel dans lequel s'inscrivaient les faits faisant l'objet de l'enquête, ont été entendus:

(Les numéros de page renvoient aux procès-verbaux des auditions publiques – voir III. Annexe.)

- M. Pol Zimmer, expert du secteur du logement social (p. 1);

7.3. Gerechtelijke documenten

In uitvoering van artikel 3, §4, van de bovengenoemde ordonnantie van 19 juli 2001 werd op dinsdag 23 en op maandag 29 juni een brief verzonden naar de procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel om een afschrift te verkrijgen van de gerechtelijke documenten, met inbegrip van de documenten van de Anderlechtse Haard die door de onderzoeksrechters in beslag waren genomen.

Bij brief van 8 juli 2026 deelde de procureur-generaal de commissie mee dat hij dat verzoek niet kon inwilligen. Hij beriep zich daarvoor op het geheim van het onderzoek en op het feit dat het inwilligen van het verzoek het goede verloop van het onderzoek dreigde te belemmeren.

8. Hoorzittingen

Van donderdag 11 juni tot maandag 6 juli 2026 hield de onderzoekscommissie veertien vergaderingen, tijdens dewelke 53 getuigen zijn gehoord. De vergaderingen vonden zowel op weekdays als op zaterdag plaats en meerdere vergaderingen liepen uit tot 's avonds of zelfs tot na middernacht. In totaal is er 143 uur vergaderd.

De hoorzittingen waren openbaar, behalve indien werd verzocht om een getuigenis volledig of deels met gesloten deuren te laten plaatsvinden. In dat geval werd artikel 2 van het huishoudelijk reglement toegepast: voor elk verzoek werd de aangevoerde motivering beoordeeld door de onderzoekscommissie, die zich telkens door middel van een stemming uitsprak.

Van elke hoorzitting zijn er notulen opgesteld, overeenkomstig de voorschriften van de bovengenoemde ordonnantie van 19 juli 2001, die uitsluitend door de leden van de onderzoekscommissie konden worden geraadpleegd, overeenkomstig artikel 6 van het huishoudelijk reglement.

Overeenkomstig artikel 11 van het huishoudelijk reglement konden de overige parlementsleden de notulen van de openbare hoorzittingen inzien vanaf de voorlaatste dag vóór de bespreking van het verslag in de plenaire vergadering, dat wil zeggen vanaf woensdag 15 juli 2026.

Het Parlement heeft tijdens zijn plenaire vergadering van vrijdag 17 juli 2026 besloten de notulen van de openbare hoorzittingen te publiceren (**zie III. Bijlage**).

Om in eerste instantie een algemeen inzicht te krijgen in het institutionele kader waarin de onderzochte feiten plaatsvonden, werden de volgende personen gehoord:

(De paginanummers verwijzen naar de notulen van de openbare hoorzittingen – zie III. Bijlage.)

- de heer Pol Zimmer, deskundige van de sociale huisvestingssector (lbz. 1);

- des représentants de Social Housing Brussels, la fédération des sociétés immobilières de service public (SISP) bruxelloises (p. 36):
 - Mme Pascale Roelants, coprésidente de Social Housing Brussels et directrice générale de la SISP Everecity;
 - Mme Daphné Godfirnon, coprésidente de Social Housing Brussels et directrice générale de la SISP Le Logis-Floréal; et
 - M. Aziz Sopi, coprésident de Social Housing Brussels et directeur général de la SISP En Bord de Soignes;
- M. José Garcia, administrateur délégué de l'ASBL Syndicat des locataires (p. 87-132 et 185-191);
- Mme Reinhilde Vanherp, coordinatrice des délégués sociaux, et M. Jeffrey Vanderdonck, délégué social à la Société du logement de la Région de Bruxelles-Capitale (p. 133);
- M. Stef Meerbergen, M. Tobias Santens et M. Victor Van Driessche, journalistes de la VRT et auteurs du documentaire de l'émission Pano intitulé «De Anderlechtse Haard» (p. 267);
- Mme Catherine Bruynix, auditrice, et M. Laurent Assoumou, auditeur à la Société du logement de la Région de Bruxelles-Capitale (p. 193).

Ont ensuite été entendues les personnes directement impliquées dans le fonctionnement du Foyer anderlechtois ou dans son contrôle:

- Mme Karine Tiberghien, M. Daniel De La Granja, M. Rody Mayuma et M. Christophe Charlot, assistants sociaux de l'ASBL Service d'accompagnement social des locataires sociaux (SASLS) auprès du Foyer anderlechtois (p. 339);
- Mme Marie Meunier, responsable de la cellule Contrôle interne, et M. Smaël Hassouni, contrôleur de gestion au Foyer anderlechtois (p. 379);
- Mme Marijke Vanderschelden, Mme Camille Thoen, M. Sébastien De Smet, M. Reda Elajmi et M. Nathanaël Broodcoorens, délégués sociaux de la SLRB auprès du Foyer anderlechtois (p. 431);
- Mme Adèle Bousmanne, déléguée à la protection des données de la SLRB, accompagnée de Mme Caroline Osselaer, coordinatrice juridique (p. 767);
- M. Georges Ataya, délégué à la protection des données du Foyer anderlechtois (p. 861);

- vertegenwoordigers van Social Housing Brussels, de federatie van de Brusselse openbare vastgoedmaatschappijen (OVM's) (blz. 36):
 - mevrouw Pascale Roelants, voorzitter van Social Housing Brussels en algemeen directeur van de OVM Everecity;
 - mevrouw Daphné Godfirnon, voorzitter van Social Housing Brussels en algemeen directeur van de OVM Le Logis-Floréal; en
 - de heer Aziz Sopi, voorzitter van Social Housing Brussels en algemeen directeur van de OVM En Bord de Soignes;
- de heer José Garcia, afgevaardigd bestuurder van de vzw Syndicat des locataires (blz. 87-132 en 185-191);
- mevrouw Reinhilde Vanherp, coördinatrice van de sociaal afgevaardigden, en de heer Jeffrey Vanderdonck, sociaal afgevaardigde bij de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (blz. 133);
- de heren Stef Meerbergen, Tobias Santens en Victor Van Driessche, journalisten bij de VRT en makers van de Pano-reportage met als titel “De Anderlechtse Haard” (blz. 267);
- mevrouw Catherine Bruynix en de heer Laurent Assoumou, auditeurs bij de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (blz. 133).

Vervolgens werden de personen gehoord die rechtstreeks betrokken waren bij de werking van de Anderlechtse Haard of bij de controle erop:

- mevrouw Karine Tiberghien, de heren Daniel De La Granja, Rody Mayuma en Christophe Charlot, maatschappelijk assistenten van de vzw Dienst voor Maatschappelijke Begeleiding van Sociale Huurders (DMBSH) bij de Anderlechtse Haard (blz. 339);
- mevrouw Marie Meunier, verantwoordelijke van de cel Interne Controle, en de heer Smaël Hassouni, beheerscontroleur bij de Anderlechtse Haard (blz. 379);
- mevrouw Marijke Vanderschelden, mevrouw Camille Thoen, de heren Sébastien De Smet, Reda Elajmi en Nathanaël Broodcoorens, sociaal afgevaardigden van de BGHM bij de Anderlechtse Haard (blz. 431);
- mevrouw Adèle Bousmanne, functionaris voor gegevensbescherming bij de BGHM, vergezeld door mevrouw Caroline Osselaer, juridisch coördinatrice (blz. 767);
- de heer Georges Ataya, functionaris voor gegevensbescherming bij de Anderlechtse Haard (blz. 861);

- Mme Raja Abaidia (à huis clos), Mme Dominique Nuyens, M. Karen Petrosian et Mme Cynthia Pourtoy, assistantes sociales au Foyer anderlechtois (p. 793);
- un ancien contrôleur de chantier de la cellule Contrôle interne du Foyer anderlechtois, entendu à huis clos et dont l'identité n'a pas été rendue publique.

Ont ensuite été entendues les personnes exerçant des responsabilités au sein de la Société du logement de la Région de Bruxelles-Capitale et du Foyer anderlechtois.

Ont été entendus pour la SLRB:

- M. Yves Lemmens, ancien directeur général, M. Alain Verheulpen, directeur général, et Mme Dorien Robben, directrice générale adjointe (p. 524);
- M. Safouane Akremi, ancien président du conseil d'administration (p. 1011);
- M. Raphaël Jehotte, vice-président et administrateur délégué (p. 655);
- M. Erdem Resne et M. Simon Willocq, administrateurs (p. 714).

Ont été entendus pour le Foyer anderlechtois:

- Mme Karima Mdiourat, ancienne assistante du président du conseil d'administration (à huis clos);
- Mme Sabrina De Schepper, gestionnaire des attributions (p. 887);
- Mme Latifa Ahmiri, ancienne vice-présidente du conseil d'administration (p. 958);
- M. Christophe Verbiest, directeur des infrastructures (p. 1087);
- M. Olivier Łodźiak-Brodzki, directeur des locataires (p. 1157);
- M. Stéphane Crickx, directeur des ressources humaines (p. 1213);
- M. Cédric Sohet, directeur financier (p. 1275);
- M. Laurent Gäbele, directeur général (p. 1348);

- mevrouw Raja Abaidia (met gesloten deuren), mevrouw Dominique Nuyens, de heer Karen Petrosian en mevrouw Cynthia Pourtoy, maatschappelijk assistenten bij de Anderlechtse Haard (blz. 793);
- een gewezen werftoezichter van de cel Interne Controle van de Anderlechtse Haard, die met gesloten deuren werd gehoord en wiens identiteit niet openbaar werd gemaakt.

Daarna werden de personen met een verantwoordelijke functie bij de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij of de Anderlechtse Haard gehoord.

Voor de BGHM werden de volgende personen gehoord:

- de heer Yves Lemmens, voormalig algemeen directeur, de heer Alain Verheulpen, algemeen directeur, en mevrouw Dorien Robben, adjunct-algemeendirecteur (blz. 524);
- de heer Safouane Akremi, gewezen voorzitter van de raad van bestuur (blz. 1011);
- de heer Raphaël Jehotte, ondervoorzitter en afgevaardigd bestuurder (blz. 655);
- de heren Erdem Resne en Simon Willocq, bestuurders (blz. 714).

Voor de Anderlechtse Haard werden de volgende personen gehoord:

- Mevrouw Karima Mdiourat, voormalig assistente van de voorzitter van de raad van bestuur (met gesloten deuren);
- mevrouw Sabrina De Schepper, beheerder van de toewijzingen (blz. 887);
- mevrouw Latifa Ahmiri, gewezen ondervoorzitster van de raad van bestuur (blz. 958);
- de heer Christophe Verbiest, directeur Infrastructuur (blz. 1087);
- de heer Olivier Łodźiak-Brodzki, directeur Huurderszaken (blz. 1157);
- de heer Stéphane Crickx, directeur Personeelsbeleid (blz. 1213);
- de heer Cédric Sohet, financieel directeur (blz. 1275);
- de heer Laurent Gäbele, algemeen directeur (blz. 1348);

- Mme Marcela Gori, vice-présidente du conseil d'administration (à huis clos);
- M. Lotfi Mostefa, président du conseil d'administration (p. 1433).

Ont été entendues les responsables politiques compétents en matière de Logement, à savoir:

- Mme Nawal Ben Hamou, ancienne secrétaire d'État au Logement (2019-2026) (p. 1519);
- Mme Karine Lalieux, secrétaire d'État au Logement (p. 1461).

Enfin, la dernière séance d'auditions a été consacrée à trois anciens membres du personnel du Foyer anderlechtsois récemment licenciés, entendus à huis clos:

- Mme Caroline Dehon, ancienne secrétaire de la direction générale;
- Mme Élisabeth Hiridis, ancienne responsable du service des plaintes;
- une ancienne responsable du service des achats, qui a souhaité conserver l'anonymat.

9. Adoption du rapport

L'article 5 de la proposition du 5 juin 2026 précitée dispose ce qui suit: «*La commission dépose un rapport détaillé au plus tard le 21 juillet 2026. Ce rapport contient les constatations, analyses et recommandations de la commission, conformément à la mission qui lui est confiée*».

En sa réunion du mardi 14 juillet 2026, la commission d'enquête:

- a approuvé les points 1 à 8 du présent rapport (rédigés par les services du Parlement);
- a pris acte de l'absence d'accord sur des constatations ou des analyses; et
- est passée à la discussion générale des propositions de recommandations reprises dans le document n° A-296/8 – 2025/2026.

9.1. Discussion générale des propositions de recommandations

Mme Zakia Khattabi déplore les conditions dans lesquelles la commission est appelée à se prononcer. Elle regrette la

- mevrouw Marcela Gori, ondervoorzitster van de raad van bestuur (met gesloten deuren);
- de heer Lotfi Mostefa, voorzitter van de raad van bestuur (blz. 1433).

Ook de bevoegde beleidsverantwoordelijken voor Huisvesting werden gehoord, meer bepaald:

- mevrouw Nawal Ben Hamou, gewezen staatssecretaris voor Huisvesting (2019-2026) (blz. 1519);
- mevrouw Karine Lalieux, staatssecretaris voor Huisvesting (blz. 1461).

Tot slot stond de laatste reeks hoorzittingen (met gesloten deuren) in het teken van drie gewezen personeelsleden van de Anderlechtse Haard die onlangs werden ontslagen:

- mevrouw Caroline Dehon, gewezen secretaresse van de algemene directie;
- mevrouw Élisabeth Hiridis, gewezen verantwoordelijke van de klachtendienst;
- een gewezen verantwoordelijke van de aankoopdienst, die anoniem wenste te blijven.

9. Goedkeuring van het verslag

Artikel 5 van het bovengenoemde voorstel van 5 juni 2026 bepaalt het volgende: «*De commissie dient uiterlijk op 21 juli 2026 een gedetailleerd verslag in. Dat verslag bevat de vaststellingen, analyses en aanbevelingen van de commissie, overeenkomstig de haar in artikel 1 opgedragen opdracht*».

De onderzoekscommissie heeft tijdens haar vergadering van dinsdag 14 juli 2026:

- de punten 1 tot en met 8 van dit verslag (opgesteld door de diensten van het parlement) goedgekeurd;
- heeft er akte van genomen dat geen overeenstemming kon worden bereikt over vaststellingen of analyses; en
- is vervolgens overgegaan tot de algemene bespreking van de voorstellen van aanbevelingen die opgenomen zijn in stuk nr. A-296/8 – 2025/2026.

9.1. Algemene bespreking van de voorstellen van aanbevelingen

Mevrouw Zakia Khattabi betreurt de omstandigheden waarin de commissie tot haar conclusies moet komen. Zij

transmission tardive des documents, l'absence de véritable travail collectif entre les rapporteurs et une méthode de travail qu'elle juge, depuis le début des travaux, peu respectueuse des droits de l'opposition et du Parlement. Estimant que ces conditions ne permettent pas un examen sérieux du rapport, elle annonce que son groupe ne participera pas à une telle « mascarade » et déposera un rapport alternatif en séance plénière. (*Le groupe Ecolo quitte la séance.*)

M. Mathias Vanden Borre dénonce le déroulement de la commission d'enquête, qu'il qualifie de « commission d'étouffement » [*doofpotcommissie*]. Selon lui, la majorité a saboté les travaux en empêchant toute véritable collaboration et en transmettant ses propositions de recommandations moins d'une heure avant la séance. Il juge inacceptable que le rapport ne contienne, selon lui, aucun constat collectif malgré quelque 150 heures d'auditions et près de cinquante témoins entendus, estimant que cela constitue un signal désastreux pour les citoyens qui attendaient des réponses claires sur les dysfonctionnements du Foyer anderlechtois. Il critique également des recommandations qu'il juge trop générales, ne visant à aucun moment spécifiquement le Foyer anderlechtois et ne proposant, selon lui, aucune mesure concrète susceptible d'améliorer rapidement la situation. Il reproche enfin aux partis de la majorité de ne tirer aucune conclusion quant aux responsabilités politiques du président du Foyer anderlechtois. Considérant que cette manière de procéder discrédite le Parlement et la commission d'enquête, il annonce que son groupe quitte les travaux et refuse de cautionner ce qu'il considère comme une mascarade parlementaire. (*Le groupe N-VA quitte la séance.*)

M. Bernard Clerfayt critique à son tour la méthode de travail et souligne que le rapport ne comporte aucun constat issu des nombreuses auditions, ce qui empêche, selon lui, de fonder les recommandations sur un diagnostic partagé. Il met également en doute les conditions d'élaboration des propositions de recommandations communes de la majorité, qui s'est à son avis accordé un délai plus long que celui qu'elle a laissé à l'opposition pour déposer les siennes. Le député estime en outre que plusieurs des recommandations de la majorité dépassent le mandat confié à la commission d'enquête en abordant des questions excédant le seul cas du Foyer anderlechtois. Considérant que ces conditions ne permettent pas un travail parlementaire sérieux, il indique ne pas pouvoir cautionner cette manière de procéder, qu'il qualifie de « mascarade ».

M. Petya Obolensky rappelle que son groupe défend le logement social et la lutte contre d'éventuelles pratiques électoralistes, mais estime que la commission d'enquête n'a pas été en mesure de remplir correctement sa mission

vindt het jammer dat de stukken pas zeer laat werden bezorgd, dat er geen sprake was van een volwaardige samenwerking tussen de rapporteurs en dat van bij het begin van de werkzaamheden een werkwijze gevolgd is met weinig eerbied voor de rechten van de oppositie en het parlement. Aangezien zij van oordeel is dat onder die voorwaarden een ernstige bespreking van het verslag niet mogelijk is, kondigt zij aan dat haar fractie niet zal deelnemen aan een dergelijke “mascarade” en tijdens de plenaire vergadering een alternatief verslag zal indienen. (*De Ecolo-fractie verlaat de vergadering.*)

De heer Mathias Vanden Borre hekelt het verloop van de onderzoekscommissie, die hij omschrijft als een “doofpotcommissie”. Volgens hem heeft de meerderheid de werkzaamheden gesaboteerd door elke echte samenwerking onmogelijk te maken en haar aanbevelingsvoorstellen minder dan een uur vóór de vergadering te bezorgen. Hij vindt het onaanvaardbaar dat het verslag volgens hem geen enkele gezamenlijke vaststelling bevat, ondanks ongeveer 150 uur hoorzittingen en bijna vijftig gehoorde getuigen. Dat geeft volgens hem een bijzonder slecht signaal aan de burgers, die duidelijke antwoorden verwachtten over de wantoestanden bij de Anderlechtse Haard. Hij bekritiseert ook de aanbevelingen, die volgens hem te algemeen zijn, op geen enkel moment specifiek betrekking hebben op de Anderlechtse Haard en geen concrete maatregelen bevatten die de situatie snel kunnen verbeteren. Tot slot verwijt hij de meerderheidspartijen dat zij geen enkele conclusie trekken over de politieke verantwoordelijkheid van de voorzitter van de Anderlechtse Haard. Aangezien deze werkwijze volgens hem het Parlement en de onderzoekscommissie in diskrediet brengt, kondigt hij aan dat zijn fractie de werkzaamheden verlaat en weigert mee te werken aan wat hij als een parlementaire mascarade beschouwt. (*De N-VA-fractie verlaat de vergadering.*)

De heer Bernard Clerfayt uit op zijn beurt kritiek op de werkwijze en benadrukt dat het verslag geen enkele vaststelling op basis van de vele hoorzittingen bevat. Daardoor kunnen de aanbevelingen niet worden gestoeld op een gedeelde diagnose. Hij plaatst ook vraagtekens bij de manier waarop de voorstellen van gezamenlijke aanbevelingen van de meerderheid tot stand zijn gekomen. Die heeft zichzelf meer tijd gegund dan de oppositie, die haar voorstellen sneller klaar moest hebben. Het parlamentslid vindt bovendien dat meerdere aanbevelingen van de meerderheid het mandaat van de onderzoekscommissie te boven gaan, omdat de inhoud ervan verder reikt dan de Anderlechtse Haard. Aangezien het parlement in dergelijke omstandigheden niet deftig zijn werk kan doen, kan hij zich niet vinden in deze manier van handelen, die hij bestempelt als een “schertsvertoning”.

De heer Petya Obolensky wijst erop dat zijn fractie zich inzet voor sociale huisvesting en de bestrijding van praktijken die ingegeven zijn vanuit het motief om stemmen te halen bij verkiezingen. Hij vindt echter dat de onderzoekscommissie door de manier waarop zij te werk is moeten

en raison de son organisation. Il dénonce un calendrier irréaliste, des convocations tardives, un manque de transparence, des conditions de travail qu'il juge irrespectueuses, ainsi qu'une instrumentalisation politique de la commission dans le contexte de tensions au sein de la majorité. Selon lui, la transmission tardive des propositions de recommandations constitue l'aboutissement de cette méthode de travail, qui relève soit de l'amateurisme, soit d'une volonté de compromettre les travaux. *(Le groupe PTB quitte la séance.)*

M. Fouad Ahidar estime que les conditions de travail ne permettent pas un travail sérieux. Il souligne l'investissement important des députés, de leurs collaborateurs et des services tout au long des travaux de la commission, tout en regrettant que les propositions de recommandations n'aient été transmises qu'une heure avant leur discussion. Il estime qu'il est impossible, dans ces conditions, de lire, de discuter et, le cas échéant, d'amender les recommandations avant leur mise aux voix. Considérant qu'un débat de plusieurs heures ne modifierait pas l'issue d'un vote où la majorité imposerait sa position, il annonce que son groupe ne participera pas aux débats en commission, mais qu'il entend poursuivre les travaux en séance plénière, après avoir disposé du temps nécessaire pour examiner les propositions. *(Le groupe Team Fouad Ahidar quitte la séance.)*

M. Louis de Clippele reconnaît que la commission d'enquête a imposé une charge de travail exceptionnelle, tout en rappelant que le calendrier des travaux a été fixé par le Parlement. Il rejette toutefois les critiques selon lesquelles la commission n'aurait été qu'une mascarade ou un simple instrument de la majorité. Il souligne que 49 témoins ont été entendus sous serment, de sorte que les travaux ont permis d'établir les faits. Le dépôt, par les groupes de la majorité, de propositions de recommandations communes vise précisément à dégager rapidement un consensus suffisant pour permettre l'adoption d'un rapport, plutôt que de prolonger inutilement les débats. Enfin, il rappelle que la mission d'une commission d'enquête n'est pas d'établir des responsabilités pénales, mais de formuler des recommandations afin de prévenir la répétition d'irrégularités. Il estime dès lors qu'il est logique que ces recommandations concernent l'ensemble du secteur du logement social, les règles applicables au Foyer anderlechtsois étant communes à toutes les sociétés immobilières de service public.

Mme Imane Belguenani rejette les critiques de l'opposition sur l'organisation de la commission, qu'elle juge hypocrites dès lors que plusieurs de ses représentants participaient au bureau chargé d'organiser les travaux. Elle rappelle égale-

ment, haar opdracht niet naar behoren heeft kunnen vervullen. Hij hekelt het onrealistische tijdschema, de laat verstuurde uitnodigingen, het gebrek aan transparantie, de weinig respectvolle werkomstandigheden en het feit dat de commissie politiek werd gebruikt om de spanningen binnen de meerderheid op te vangen. De late indiening van de voorstellen van aanbevelingen vormt volgens hem het orgelpunt van de gehanteerde werkwijze, die ofwel duidt op een amateuristische aanpak ofwel op de wil om de werkzaamheden te ondermijnen. *(De PTB-fractie verlaat de vergadering.)*

De heer Fouad Ahidar is van oordeel dat het in deze omstandigheden niet mogelijk is om ernstig werk te verrichten. Hij benadrukt dat de parlementsleden, hun medewerkers en de diensten gedurende het hele verloop van de werkzaamheden van de commissie het beste van zichzelf hebben gegeven, maar betreurt dat de voorstellen van aanbevelingen pas een uur voor de bespreking werden doorgestuurd. Dat maakt het onmogelijk om de aanbevelingen deftig te lezen, te bespreken en indien nodig te amenderen voordat erover wordt gestemd. Aangezien een debat van meerdere uren niets zou veranderen aan de uitkomst van een stemming waarin de meerderheid toch maar haar standpunt zou opleggen, kondigt hij aan dat zijn fractie niet zal deelnemen aan de debatten in de commissie, maar het werk wil voortzetten in de plenaire vergadering, na de nodige tijd te hebben genomen om de voorstellen te bestuderen. *(De Team Fouad Ahidar-fractie verlaat de vergadering.)*

De heer Louis de Clippele erkent dat de werkdruk in de onderzoekscommissie uitzonderlijk hoog was, maar herinnert eraan dat het parlement het tijdschema van de werkzaamheden zelf heeft bepaald. Hij weerlegt echter de kritiek dat de commissie slechts een schertsvertoning of enkel maar een instrument in handen van de meerderheid was. Hij benadrukt dat 49 getuigen onder ede werden gehoord, waardoor de feiten tijdens de werkzaamheden konden worden vastgesteld. De fracties van de meerderheid hebben samen voorstellen van aanbevelingen ingediend met de bedoeling om snel tot een consensus te komen die groot genoeg is om een verslag te kunnen goedkeuren in plaats van de debatten nodeloos lang te rekken. Ten slotte wijst hij erop dat het niet de taak van een onderzoekscommissie is om strafrechtelijke verantwoordelijkheden vast te stellen, maar om aanbevelingen te formuleren, zodat zich in de toekomst geen onregelmatigheden meer zouden voordoen. Hij vindt het dan ook logisch dat de aanbevelingen betrekking hebben op de hele sociale huisvestingssector, aangezien de regels die gelden voor de Anderlechtse Haard, ook gelden voor alle andere openbare vastgoedmaatschappijen.

Mevrouw Imane Belguenani veegt de kritiek van de oppositie op de organisatie van de commissie van tafel. Zij vindt die kritiek schijnheilig, want verschillende vertegenwoordigers van de oppositie hadden een zitje in het bu-

ment que certains de ces groupes n'ont pas soutenu la proposition de prolonger la commission au-delà du 21 juillet 2026 et souligne que l'absence de certains documents résulte de la décision du juge d'instruction, et non d'une volonté de la majorité.

M. Jamal Ikazban regrette les démissions intervenues parmi les rapporteurs et souligne les efforts déployés pour élaborer des constats communs malgré des divergences de fond. Il estime que les difficultés rencontrées illustrent la nature profondément politique d'une commission d'enquête, où il est difficile d'aboutir à des conclusions consensuelles. Selon lui, rien n'empêche toutefois chaque groupe d'exposer ses propres constats au cours des débats. Rejetant la qualification de «mascarade», il insiste sur les plus de 150 heures de travaux et la cinquantaine de témoins entendus. Le député rappelle qu'il s'était montré réservé quant à la création de cette commission, notamment en raison du risque d'interférer avec une enquête judiciaire, mais souligne que son groupe a néanmoins participé pleinement aux travaux. Il défend la recherche d'un consensus sur les recommandations, comme il rappelle l'avoir fait depuis le début des travaux, et considère qu'elle constitue une démarche légitime dans le cadre du fonctionnement normal d'un Parlement où majorité et opposition assument des positions différentes. Il regrette enfin certaines formes de communication publique intervenues pendant les travaux de la commission, qu'il juge peu compatibles avec la sérénité requise par une commission d'enquête.

La présidente propose de donner la priorité aux propositions de recommandations déposées par la majorité. (*Assentiment*)

M. Amin El Boujdaini défend la méthode de travail de la commission d'enquête, rappelant que les auditions ont suivi une progression logique, des experts et acteurs institutionnels vers les responsables du Foyer anderlechtsois, afin de contextualiser les faits avant d'examiner les responsabilités. Selon lui, les constats reposent sur la confrontation de témoignages, de documents et d'audits, et non sur des rumeurs. Il dresse ensuite un bilan des principaux enseignements des auditions: de graves faiblesses de gouvernance (confusion des rôles entre conseil d'administration et direction, licenciements contestés, circulation défaillante de l'information), des interventions politiques discutables (notamment via un comité de dérogation sans base juridique), des irrégularités administratives et financières (marchés publics, facturation, gestion patrimoniale), ainsi que des soupçons d'utilisation de moyens et de données du Foyer anderlechtsois à des fins électorales. Il relève également un climat interne fortement dégradé, marqué par des tensions et des courriers anonymes, des manquements importants en matière de protection des données person-

reau dat belast was met de regeling van de werkzaamheden. Zij wijst er ook op dat sommige van die fracties het voorstel om de commissie tot na 21 juli 2026 te verlengen niet hebben gesteund. Het feit dat bepaalde stukken ontbraken, is het gevolg van de beslissing van de onderzoeksrechter, en niet van een bewuste keuze van de meerderheid.

De heer Jamal Ikazban betreurt dat enkele rapporteurs er de brui aan gegeven hebben. Er zijn ondanks inhoudelijke meningsverschillen echt wel inspanningen geleverd om gemeenschappelijke vaststellingen te formuleren. De moeilijkheden die zich voordoen, illustreren de politieke geladenheid van een onderzoekscommissie. Het is moeilijk om tot eensgezinde conclusies te komen. Het staat elke fractie echter vrij om tijdens de debatten haar eigen vaststellingen naar voren te brengen. Hij weerlegt dat het hier zou gaan om een schertsvertoning. Hij wijst erop dat er meer dan 150 uur vergaderd is en er ongeveer vijftig getuigen zijn gehoord. Hijzelf was niet echt te vinden voor de oprichting van deze commissie, vooral omdat die in het vaarwater van het gerechtelijk onderzoek dreigde te komen, maar zijn fractie was niet te beroerd om ten volle aan de werkzaamheden deel te nemen. Hij pleit ervoor op zoek te gaan naar een consensus over de aanbevelingen, waarvoor hij al vanaf het begin van de werkzaamheden heeft geijverd. Zo hoort het in een parlement waar meerderheid en oppositie verschillende standpunten innemen. Ten slotte betreurt hij dat sommigen het nodig vonden publieke verklaringen tijdens de werkzaamheden van de commissie af te leggen. Dat kwam de sereniteit die een onderzoekscommissie vereist, volgens hem niet ten goede.

De voorzitter stelt voor om voorrang te geven aan de voorstellen van aanbevelingen van de meerderheid. (*Instemming*)

De heer Amin El Boujdaini verdedigt de werkwijze van de onderzoekscommissie. De hoorzittingen hebben plaatsgevonden in een logische volgorde. Eerst kwamen deskundigen en vertegenwoordigers van verschillende instellingen aan de beurt en tot slot kwamen de verantwoordelijken van de Anderlechtse Haard aan het woord. Zo werden de feiten eerst in hun context geplaatst alvorens de verantwoordelijkheden te onderzoeken. De vaststellingen zijn gebaseerd op de vergelijking van getuigenverklaringen, stukken en doorlichtingen, en niet op geruchten. Dit zijn de belangrijkste bevindingen na de hoorzittingen: ernstige tekortkomingen in het bestuur (onduidelijke rolverdeling tussen de raad van bestuur en de directie, betwiste ontslagen, gebrekkige informatiedoorstroming), discussabele politieke inmenging (meer bepaald via een afwijkingscomité zonder rechtsgrondslag), administratieve en financiële onregelmatigheden (bij overheidsopdrachten, de facturering en het beheer van het vastgoedbestand), evenals vermoedens dat middelen en gegevens van de Anderlechtse Haard voor verkiezingsdoeleinden zijn gebruikt. Hij wijst ook op een sterk verslechterde werksfeer met

nelles, des dysfonctionnements dans les procédures d'attribution des logements (concentration des décisions, dossiers bénéficiant d'un traitement particulier, interventions dans les dérogations et mutations) et des lacunes dans l'articulation des différents mécanismes de contrôle du secteur, dont les réactions se sont révélées insuffisamment rapides et coordonnées face aux irrégularités.

M. Louis de Clippele présente les recommandations élaborées à l'issue des travaux de la commission, qu'il décrit comme un ensemble cohérent visant à renforcer durablement la gouvernance, la transparence, le contrôle et la confiance dans le secteur du logement social. Elles s'articulent autour de cinq axes: une réforme du pilotage du secteur (modernisation de la banque de données régionale, renforcement du rôle de la SLRB, harmonisation des pratiques, contrôle accru, sanctions renforcées et caractère contraignant des audits); la modernisation de l'administration (renforcement des délégués sociaux, meilleur traitement des signalements, interdiction des interventions individuelles d'administrateurs dans les attributions, poursuite de la numérisation et création d'une plateforme unique de candidature); l'amélioration des procédures d'attribution des logements (encadrement des transferts et dérogations, dépolitisation des procédures, transfert des assistants sociaux vers la SASLS et archivage sécurisé des dossiers); le renforcement de la gouvernance des SISP (clarification des compétences entre conseil d'administration, présidence et direction générale, harmonisation des organigrammes, indicateurs de performance pour les directeurs généraux et évaluation du code de déontologie); enfin, une meilleure gestion des données et des ressources publiques (encadrement des marchés publics, protection de l'utilisation des ressources des SISP et transmission du rapport, des recommandations et des témoignages au parquet).

M. Emile Luhahi estime que les 49 auditions ont permis de remplir pleinement la mission de la commission d'enquête et rejette l'idée que davantage de temps aurait fondamentalement modifié les constats ou les recommandations. S'appuyant sur son expérience personnelle d'avoir grandi dans un logement social, il rappelle que l'enjeu central est de garantir une attribution juste et transparente des logements, alors que plus de 62.000 ménages attendent parfois plus de treize ans. Il compare ce sentiment d'injustice à celui d'une personne qui se fait dépasser dans une file d'attente, sauf qu'ici les conséquences représentent des années supplémentaires avant d'accéder à un logement. Il défend dès lors plusieurs recommandations: régionaliser davantage les attributions, anonymiser intégralement les dossiers tout au long de leur traitement, préciser strictement les critères des procédures de dérogation et d'urgence, harmoniser les pratiques entre toutes les SISP, professionnali-

spanningen en anonieme brieven, ernstige tekortkomingen inzake de bescherming van persoonsgegevens, wan-toestanden in de procedures voor de toewijzing van woningen (concentratie van beslissingen, dossiers die een speciale behandeling kregen, inmenging bij afwijkingen en mutaties) en een gebrekkige onderlinge afstemming van de controlemechanismen in de sector, waarbij niet snel en gecoördineerd genoeg werd gereageerd op de onregel-matheden.

De heer Louis de Clippele stelt de aanbevelingen voor die na afloop van de werkzaamheden van de commissie zijn opgesteld. Hij omschrijft ze als een samenhangend geheel dat erop gericht is het bestuur, de transparantie, het toezicht en het vertrouwen in de sociale huisvestingssector duurzaam te versterken. De aanbevelingen zijn opgebouwd rond vijf pijlers: een hervorming van de aansturing van de sector (modernisering van de gewestelijke gegevensbank, versterking van de rol van de BGHM, gelijkschakeling van de praktijken, verscherpte controle, strengere sancties en bindende audits); de modernisering van de administratie (versterking van de rol van de sociaal afgevaardigden, betere behandeling van meldingen, verbod op individuele inmenging van bestuurders bij toewijzingen, de voortzetting van de digitalisering en de invoering van een eengemaakt kandidaatstellingsplatform); de verbetering van de procedures met betrekking tot de toewijzing van woningen (duidelijke regels voor overplaatsingen en afwijkingen, depolitisering van de procedures, overheveling van de maatschappelijk assistenten naar de DMBSH en beveiligde archivering van de dossiers); de versterking van het bestuur van de OVM's (verduidelijking van de bevoegdheden van de raad van bestuur, het voorzitterschap en de algemene directie, harmonisering van de organigrammen, prestatie-indicatoren voor de algemeen directeurs en een evaluatie van de deontologische code); en ten slotte een beter beheer van de gegevens en de overheidsmiddelen (duidelijke regels voor de overheidsopdrachten, het waarborgen van een correct gebruik van de middelen van de OVM's en de bezorging van het verslag, de aanbevelingen en de getuigenissen aan het parket).

De heer Emile Luhahi is van mening dat de 49 hoorzittingen de onderzoekscommissie in staat hebben gesteld haar opdracht volledig te vervullen. Hij is het er niet mee eens dat de vaststellingen of aanbevelingen er helemaal anders hadden kunnen uitzien, als ze meer tijd zou hebben gekregen. Hij verwijst naar zijn eigen ervaring als iemand die in een sociale woning is opgegroeid en benadrukt dat het vooral zaak is de woningen rechtvaardig en transparant toe te wijzen, aangezien er maar liefst 62.000 gezinnen op de wachtlijst staan voor zo'n woning, sommige zelfs al langer dan dertien jaar. Hij vergelijkt dat gevoel van onrecht met het gevoel dat iemand ervaart wanneer hij in een wachtrij wordt voorbijgestoken, met dit verschil dat men hier daardoor nog jaren langer op een woning moet wachten. Hij verdedigt dan ook verschillende aanbevelingen: de toewijzingen meer op gewestelijk niveau organiseren, de dossiers gedurende de volledige behandelingsstermijn

ser la gouvernance en renforçant la formation des administrateurs, améliorer les mécanismes de contrôle et de supervision, et rendre l'ensemble du secteur plus efficace tout en lui donnant davantage de moyens afin de mieux répondre à la crise du logement.

M. Jamal Ikazban rappelle qu'il s'était opposé à la création de cette commission d'enquête, qu'il jugeait prématurée alors qu'une enquête judiciaire était déjà en cours et que le Parlement aurait d'abord pu exercer ses missions de contrôle ordinaires, notamment en entendant les personnes concernées en commission du Logement. Il estime que la commission d'enquête a alimenté une «chasse à l'homme» et une instrumentalisation politique autour du Foyer anderlechtois, dans un contexte local marqué par de fortes tensions et des règlements de comptes. Au terme des auditions, toutefois, aucune attribution de logement n'a été identifiée comme ayant été réalisée sans validation du délégué social. Tout en reconnaissant la nécessité d'améliorer la gouvernance, la transparence et les procédures d'attribution, le député insiste surtout sur les problèmes structurels du logement à Bruxelles – pénurie de logements sociaux, délais d'attente, difficultés d'accès au logement, insécurité dans certains quartiers – qui, selon lui, constituent le véritable enjeu. Il soutient les recommandations visant notamment à créer une plateforme numérique centralisée et transparente pour les demandes de logement, à condition qu'elle reste accompagnée d'un accueil humain afin d'éviter toute exclusion numérique. Enfin, il rend hommage au personnel des SISP et aux administrateurs qui, malgré des conditions difficiles, accomplissent selon lui un travail essentiel au service des locataires et des quartiers.

Mme Imane Belguenani estime que la commission d'enquête a permis de mettre au jour des dysfonctionnements majeurs au Foyer anderlechtois. Elle cite notamment les audits de la SLRB, qui ont confirmé de graves problèmes de gouvernance, un climat de peur au sein du personnel, des manquements dans le respect des marchés publics, ainsi que des ingérences du président dans la gestion opérationnelle et dans des dossiers individuels d'attribution, attestées tant par les témoignages que par les documents examinés. Elle évoque également un possible usage abusif des données de la banque de données régionale, l'absence de notification d'une fuite de données conformément au RGPD et de possibles violations de plusieurs articles du code de déontologie, notamment en raison de permanences politiques, de l'interférence dans des dossiers individuels, de l'utilisation présumée de ressources publiques à des fins électorales et de l'accès à des données personnelles. Selon elle, le problème réside avant tout dans une culture de favoritisme et de clientélisme plutôt que dans le manque de logements sociaux. Elle plaide dès lors pour une dépolitisation complète des procédures d'attribution,

volledig anonimiseren, de criteria voor afwijkingen en spoedprocedures strikt vastleggen, de praktijken van alle OVM's op elkaar afstemmen, het bestuur professionaliseren door in te zetten op een sterkere opleiding van de bestuurders, de controle- en toezichtsmechanismen verbeteren en de sector in zijn geheel doeltreffender maken en tegelijk meer middelen ter beschikking stellen om de huisvestingscrisis beter te kunnen aanpakken.

De heer Jamal Ikazban herinnert eraan dat hij geen voorstander was van de oprichting van deze onderzoekscommissie, die hij voorbarig achtte aangezien er al een gerechtelijk onderzoek liep en het parlement eerst zijn gewone controletaken had kunnen uitoefenen door de betrokkenen in de commissie voor de Huisvesting te horen. Hij is van mening dat de onderzoekscommissie een heksenjacht en een politieke instrumentalisering rond de Anderlechtse Haard in de hand heeft gewerkt, tegen een achtergrond van grote lokale spanningen en afrekeningen. Na afloop van de hoorzittingen is evenwel geen enkele toewijzing van een woning aan het licht gekomen die zonder de goedkeuring van een sociaal afgevaardigde zou zijn gebeurd. Hoewel het parlementslid erkent dat het bestuur, de transparantie en de toewijzingsprocedures moeten worden verbeterd, vestigt hij vooral de aandacht op de structurele huisvestingsproblemen in Brussel, zoals het tekort aan sociale woningen, de wachttijden, de moeilijke toegang tot huisvesting en de onveiligheid in bepaalde wijken. Volgens hem vormen die problemen de echte uitdaging. Hij steunt de aanbevelingen om een transparant centraal digitaal platform voor woningaanvragen aan te maken, op voorwaarde dat er daarnaast ook een fysiek contactpunt blijft bestaan om digitale uitsluiting te voorkomen. Ten slotte brengt hij hulde aan het personeel en de bestuurders van de OVM's, die volgens hem ondanks de moeilijke omstandigheden essentieel werk verrichten ten dienste van de huurders en de wijken.

Mevrouw Imane Belguenani is van mening dat de onderzoekscommissie ernstige wantoestanden bij de Anderlechtse Haard aan het licht heeft gebracht. Zij wijst erop dat de doorlichtingen van de BGHM een reeks ernstige tekortkomingen hebben blootgelegd, gaande van ernstige bestuursproblemen en een angstcultuur onder het personeel tot de niet-naleving van bepaalde regels inzake overheidsopdrachten en de inmenging van de voorzitter in het operationele beheer en individuele toewijzingsdossiers. Volgens haar worden deze bevindingen bevestigd door zowel de gehoorde getuigen als de onderzochte stukken. Zij wijst ook op een mogelijk oneigenlijk gebruik van de gegevens uit de gewestelijke databank, de niet-melding van een datalek overeenkomstig de AVG en mogelijke schendingen van verschillende bepalingen van de deontologische code, die onder meer verband hielden met het houden van politieke spreekuren, inmenging in individuele dossiers, het vermeende gebruik van overheidsmiddelen voor electorale doeleinden en de toegang tot persoonsgegevens. Volgens haar ligt de oorzaak van het probleem vooral in een cultuur van vriendjespolitiek en cliëntelisme,

l'interdiction d'accès à la banque de données régionales pour les responsables politiques, une séparation stricte entre fonctions stratégiques et opérationnelles, un statut indépendant pour les assistants sociaux, un renforcement des pouvoirs de contrôle et de sanction de la SLRB ainsi que la création de sanctions spécifiques pour les mandataires violant le code de déontologie.

Mme Marie Cruysmans rappelle que la commission d'enquête a été créée, à la suite de révélations par la presse de graves soupçons de clientélisme, d'ingérences politiques et de dysfonctionnements au Foyer anderlechtois, afin de rétablir la confiance dans le logement social. Si elle regrette les conditions de travail de la commission, qui l'ont conduite à renoncer à son rôle de rapporteuse, elle estime que les auditions ont permis d'établir plusieurs constats convergents: confusion des responsabilités entre le conseil d'administration, sa présidence et la direction générale; interventions politiques directes ou indirectes dans les attributions, mutations, transferts et dérogations, notamment dans un contexte électoral; utilisation présumée de ressources du Foyer anderlechtois à des fins de campagne; irrégularités dans les recrutements, licenciements, marchés publics et dépenses; climat de peur au sein du personnel; ainsi que des défaillances des mécanismes de contrôle interne et de la SLRB. Selon elle, ces dérives résultent autant de comportements individuels que de failles structurelles du système. Elle défend dès lors des recommandations visant à clarifier les responsabilités des organes de gestion, dépolitiser totalement les procédures d'attribution, renforcer l'indépendance des assistants sociaux et des délégués sociaux, harmoniser les critères de dérogation et de transfert, sécuriser les données, renforcer les audits et le contrôle de la SLRB, mieux protéger les lanceurs d'alerte et poursuivre la numérisation des procédures. Tout en soutenant ces recommandations, la députée regrette que les constats et les responsabilités ne soient pas davantage explicités dans le rapport et annonce que certains membres de son groupe pourraient s'abstenir lors du vote en séance plénière.

M. Benjamin Dalle rappelle que la commission d'enquête a été créée à la suite d'un reportage de la VRT dénonçant un système de clientélisme, d'abus de pouvoir et de favoritisme au Foyer anderlechtois, au détriment des plus de 60.000 ménages en attente d'un logement social. S'il regrette le manque de temps accordé aux travaux, il estime que les auditions ont permis de dégager six constats majeurs: un «hyperprésident» intervenant largement au-delà de son rôle statutaire dans la gestion quotidienne, l'existence d'un comité de dérogation politisé ayant joué un rôle

eerder dan in een tekort aan sociale woningen. Zij pleit er dan ook voor om de toewijzingsprocedures volledig te depolitiseren en politici geen toegang te geven tot de gewestelijke databank. Er dient een strikte scheiding te zijn tussen de strategische en de operationele functies en de maatschappelijk assistenten moeten een onafhankelijk statuut krijgen. Voorts pleit zij voor een versterking van de controle- en sanctiebevoegdheden van de BGHM en de invoering van specifieke sancties voor mandatarissen die zich niet houden aan de deontologische code.

Mevrouw Marie Cruysmans herinnert eraan dat de onderzoekscommissie werd opgericht naar aanleiding van onthullingen in de pers over ernstige vermoedens van vriendjespolitiek, politieke inmenging en wantoestanden bij de Anderlechtse Haard, met als doel het vertrouwen in de sociale huisvestingssector te herstellen. Niettegenstaande de betreurenswaardige omstandigheden waarin de commissie haar werk heeft verricht – en waardoor zij zich genooddaakt zag om af te zien van haar rol als rapporteur – meent zij dat de hoorzittingen verschillende overeenstemmende bevindingen hebben opgeleverd: onduidelijkheid over de respectieve verantwoordelijkheden van de raad van bestuur, het voorzitterschap en de algemene directie; directe of indirecte politieke inmenging bij toewijzingen, mutaties, overplaatsingen en afwijkingen, vooral in de aanloop naar verkiezingen; het vermeende gebruik van middelen van de Anderlechtse Haard voor campagnedoelinden; onregelmatigheden bij aanwervingen, ontslagen, overheidsopdrachten en uitgaven; een angstklimaat onder het personeel; en tekortkomingen in de interne controlemechanismen en die van de BGHM. Volgens haar zijn die ontsporingen zowel het gevolg van individueel gedrag als van structurele gebreken van het systeem. Zij pleit dan ook voor aanbevelingen om de verantwoordelijkheden van de beheersorganen te verduidelijken, de toewijzingsprocedures volledig te depolitiseren, de onafhankelijkheid van de maatschappelijk assistenten en sociaal afgevaardigden te versterken, de criteria voor afwijkingen en overplaatsingen te harmoniseren, de gegevens te beveiligen, de audits en het toezicht door de BGHM te versterken, klokkenluiders beter te beschermen en de procedures verder te digitaliseren. Het parlementslid steunt die aanbevelingen, maar betreurt dat de vaststellingen en verantwoordelijkheden niet nader worden toegelicht in het verslag. Om die reden zouden sommige leden van haar fractie zich bij de stemming in de plenaire vergadering kunnen onthouden.

De heer Benjamin Dalle herinnert eraan dat de onderzoekscommissie werd opgericht naar aanleiding van een VRT-reportage waarin een systeem van cliëntelisme, machtsmisbruik en vriendjespolitiek bij de Anderlechtse Haard ten koste van de meer dan 60.000 gezinnen op de wachtlijst voor een sociale woning aan de kaak werd gesteld. Hoewel hij betreurt dat er te weinig tijd is uitgetrokken voor de werkzaamheden, is hij van mening dat de hoorzittingen zes belangrijke vaststellingen hebben opgeleverd: er is sprake van een “supervoorzitter” die zijn

central dans les attributions de logements, notamment avant les élections communales, des ingérences intervenant en amont des procédures de contrôle officielles, les défaillances du contrôle exercé par la SLRB et le gouvernement, les faiblesses de la protection des données et de l'anonymisation des dossiers, ainsi qu'un climat de peur marqué par de nombreux licenciements et des pressions sur le personnel. Il rend hommage aux lanceurs d'alerte, aux témoins et aux journalistes de *Pano*, dont les révélations ont, selon lui, été confirmées par les auditions. Soutenant les 26 recommandations proposées par la majorité, il met particulièrement en avant la création d'un régime graduel de sanctions, le renforcement de la gouvernance des SISF par une stricte séparation entre les rôles du conseil d'administration et de la direction, le renforcement de l'indépendance des délégués sociaux et des assistants sociaux, ainsi que la dépolitisation complète des procédures d'attribution des logements. Il estime que ces réformes constituent une avancée importante pour restaurer la transparence et la confiance dans le logement social bruxellois et annonce le soutien de son groupe aux recommandations, tout en soulignant que leur mise en œuvre devra faire l'objet d'un suivi attentif par le Parlement.

M. Pascal Smet annonce que son groupe soutiendra les propositions de recommandations. Si elles ne sont pas parfaites, elles constituent néanmoins un progrès significatif. Il réaffirme la position historique de son parti en faveur d'une fusion des sociétés de logement social en une seule structure régionale, tout en reconnaissant qu'une telle réforme ne dispose pas aujourd'hui d'une majorité politique. Il se félicite néanmoins que les recommandations dépassent le seul cas du Foyer anderlechtsois pour proposer des réformes structurelles applicables à l'ensemble du secteur bruxellois: harmonisation des critères d'attribution, plateforme numérique unique, mutualisation des moyens, renforcement de la transparence, suppression des ingérences politiques et amélioration de l'accompagnement. Répondant aux critiques selon lesquelles la commission sortirait de son mandat, il estime au contraire qu'il était pertinent de formuler des recommandations pour l'ensemble du système. Enfin, il rappelle que, dès le départ, son groupe considérait que la commission devait se concentrer sur les réformes structurelles et non sur les responsabilités individuelles, celles-ci relevant de l'enquête judiciaire en cours.

boekje ver te buiten is gegaan bij het dagelijkse beheer; een gepolitiseerd afwijkingscomité speelde een centrale rol bij de toewijzing van woningen, en dan vooral voor de gemeenteraadsverkiezingen; er is sprake van inmenging die plaatsvond vóór de officiële controleprocedures; het toezicht door de BGHM en de regering schoot tekort; er zijn tekortkomingen vastgesteld op het gebied van gegevensbescherming en de anonimisering van de dossiers; en er heerste een angstcultuur, met talrijke ontslagen en druk op het personeel. Hij prijst de klokkenluiders, de getuigen en de journalisten van *Pano*, wier onthullingen volgens hem door de hoorzittingen zijn bevestigd. Hij steunt de 26 aanbevelingen die de meerderheid voorstelt. Hij wijst nadrukkelijk op de invoering van een trapsgewijze sanctieregeling, de versterking van het bestuur van de OVM's door de rol van de raad van bestuur en die van de directie strikt van elkaar te scheiden, de versterking van de onafhankelijkheid van de sociaal afgevaardigden en de maatschappelijk assistenten, en de algehele depolitisering van de procedures voor de toewijzing van woningen. Hij vindt dat die hervormingen een grote stap vooruit zijn om de transparantie en het vertrouwen in de Brusselse sociale huisvestingssector te herstellen, en kondigt aan dat zijn fractie de aanbevelingen zal steunen. Tegelijk beklemtoont hij dat het parlement de uitvoering ervan op de voet moet volgen.

De heer Pascal Smet kondigt aan dat zijn fractie de voorstellen van aanbevelingen zal steunen. Ze zijn weliswaar niet perfect, maar ze zijn wel een aanzienlijke stap in de goede richting. Hij herbevestigt het standpunt dat zijn partij altijd al heeft ingenomen ten gunste van een samenvoeging van de sociale huisvestingsmaatschappijen tot één gewestelijke structuur, maar erkent tegelijkertijd dat er op dit ogenblik geen politieke meerderheid is voor een dergelijke hervorming. Hij is evenwel verheugd dat de aanbevelingen verder reiken dan enkel de Anderlechtse Haard en structurele hervormingen van de hele Brusselse sector voorstellen: een harmonisering van de toewijzingscriteria, een eengemaakt digitaal platform, het gedeelde gebruik van de middelen, een grotere transparantie, een einde maken aan de politieke inmenging en een betere begeleiding. Op de kritiek dat de commissie haar mandaat zou overschrijden, antwoordt hij dat het volgens hem net zinvol is om aanbevelingen te formuleren voor het hele systeem. Afrondend herinnert hij eraan dat zijn fractie van bij het begin vond dat de commissie zich moest concentreren op structurele hervormingen en niet op individuele verantwoordelijkheden, aangezien die onder het lopende gerechtelijke onderzoek vallen.

9.2. Vote

Les propositions de recommandations déposées par la majorité sont adoptées à l'unanimité des 9 membres présents.

En conséquence, les autres propositions de recommandations sont devenues sans objet.

9.2. Stemming

De door de meerderheid ingediende voorstellen van aanbevelingen worden aangenomen bij eenparigheid van de 9 aanwezige leden.

Bijgevolg zijn de andere voorstellen van aanbevelingen doelloos geworden.

II. RECOMMANDATIONS DE LA COMMISSION D'ENQUÊTE

Un logement social plus performant, plus transparent et mieux piloté

1. La commission d'enquête demande au gouvernement **d'engager une étude en vue d'une réforme structurelle du secteur du logement public bruxellois visant à identifier les leviers de rationalisation**, de mutualisation et de coopération entre les opérateurs publics du logement bruxellois, afin d'améliorer leur efficience, la qualité du service rendu aux locataires et l'utilisation des moyens publics, dans le respect de leur ancrage territorial et de leurs missions propres. Le gouvernement étudiera des incitants, notamment financier, en vue de promouvoir des rapprochements volontaires entre les sociétés immobilières de service public (ci-après: SISP).
2. La commission d'enquête recommande **d'accélérer la réforme juridique et technique de la base de données régionale (BDR) afin d'en faire l'outil de référence unique et une source authentique garantissant l'intégrité, la sécurité et l'égalité de traitement des candidatures**. Cette évolution exige un renforcement drastique de la sécurité opérationnelle, passant par une traçabilité complète des consultations, un contrôle automatisé des usages et un système d'alerte en cas d'anomalie. Dès lors, l'accès à la base de données régionale (BDR) doit être strictement réservé aux professionnels, chaque demande devant être dûment motivée selon des critères objectifs et modulée par la Société du logement de la Région de Bruxelles-Capitale (ci-après: SLRB) selon la fonction exercée (en limitant, par exemple, les droits d'un collaborateur administratif par rapport à ceux d'un assistant social). Enfin, une interdiction absolue d'accès doit être opposée aux responsables politiques, à leurs collaborateurs, ainsi qu'aux membres du conseil d'administration; aucun accès aux dossiers individuels ne pourra leur être octroyé, ni aucune recherche effectuée pour leur compte.
3. La commission d'enquête recommande de **consolider le renforcement des processus en intensifiant l'appui méthodologique et opérationnel**, notamment le contrôle interne ainsi que l'appui juridique et financier fourni aux SISP. Cet accompagnement ciblé doit garantir une meilleure maîtrise des procédures et une application rigoureuse et homogène des réglementations sur le terrain.

II. AANBEVELINGEN VAN DE ONDERZOEKSCOMMISSIE

Voor een efficiëntere, transparantere en beter aange- stuurde sociale huisvesting

1. De onderzoeksc commissie vraagt de regering **een studie te laten uitvoeren met het oog op een structurele hervorming van de Brusselse openbare huisvestingssector. Het is de bedoeling om op basis daarvan te bepalen hoe de sector kan worden gestroomlijnd**, middelen kunnen worden gedeeld en de Brusselse openbare huisvestingsinstanties kunnen samenwerken om te komen tot meer efficiëntie, de kwaliteit van de dienstverlening aan de huurders op te trekken en beter om te springen met het overheidsgeld, met inachtneming van hun lokale verankering en hun specifieke opdrachten. De regering dient te onderzoeken hoe vrijwillige toenadering tussen de openbare vastgoedmaatschappijen (hierna: OVM's) bevorderd kan worden met onder meer financiële stimulansen.
2. De onderzoeksc commissie beveelt aan **om vaart te zetten achter de juridische en technische hervorming van BDROL om er het enige referentie-instrument van te maken en het te laten fungeren als authentieke bron die een integere, beveiligde en gelijke behandeling van de aanvragen waarborgt**. Die bijsturing vergt een ingrijpende versterking van de operationele beveiliging door de raadplegingen volledig traceerbaar te maken, te voorzien in een geautomatiseerde controle van het gebruik dat ervan wordt gemaakt en een waarschuwingssysteem in geval van afwijkende handelingen. De toegang tot BDROL moet dan ook strikt voorbehouden blijven aan beroepsbeoefenaars, waarbij elk verzoek naar behoren dient te worden gemotiveerd op basis van objectieve criteria en de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (hierna: BGHM) een onderscheid maakt al naargelang van de uitgeoefende functie (door bijvoorbeeld de rechten van een administratief medewerker te beperken ten opzichte van die van een maatschappelijk assistent). Tot slot moet aan de beleidsverantwoordelijken, hun medewerkers en de leden van de raad van bestuur elke toegang worden onttrokken. Zij mogen geen toegang krijgen tot individuele dossiers en er mogen evenmin op hun verzoek opzoeken worden verricht.
3. De onderzoeksc commissie beveelt aan om **de versterking van de procedures te consolideren door de methodologische en operationele ondersteuning op te voeren**, inzonderheid de interne controle, alsook de juridische en financiële bijstand voor de OVM's. Die gerichte begeleiding moet leiden tot een betere beheersing van de procedures en een nauwgezette en eenvormige toepassing van de regelgeving in het werkveld.

4. La commission d'enquête propose **d'harmoniser les statuts des SISP** en tenant compte de leurs spécificités, les mécanismes de délégations de compétences et les procédures internes au sein des SISP.
5. La commission d'enquête recommande **d'harmoniser les barèmes salariaux au sein des comités de direction des SISP** afin de mettre fin aux disparités injustifiées constatées entre les différents organismes.
6. La commission d'enquête recommande de **renforcer les mécanismes de contrôle et de suivi afin de détecter plus rapidement les anomalies et de garantir le respect des cadres réglementaires**. Dans ce cadre elle suggère de clarifier l'opérationnalisation des missions confiées à la SLRB afin de distinguer plus nettement les activités d'accompagnement des SISP de celles relevant du contrôle et de la tutelle. Cette séparation fonctionnelle doit permettre d'éviter toute ambiguïté dans les rôles, de renforcer l'indépendance des contrôles et d'assurer une meilleure lisibilité des responsabilités en cas de dysfonctionnement.
7. Dans la perspective d'améliorer l'approche intégrée et transversale de la SLRB, la commission d'enquête recommande de **renforcer la coordination entre les différents services et directions concernés** afin d'assurer une approche cohérente et un partage efficace de l'information.
8. La commission d'enquête demande de **réformer le régime de sanctions prévu par le Code bruxellois du logement** et d'instaurer un mécanisme d'intervention gradué. Cette gradation pourrait aller de la recommandation formelle à la mission d'inspection renforcée, à l'accompagnement obligatoire, voire à des mesures de substitution, y compris l'intervention d'un commissaire de gouvernement, dans les situations les plus graves. L'objectif est de permettre une intervention précoce avant que les difficultés ne deviennent structurelles.
9. **Lorsque des manquements graves sont constatés par le délégué social, le contrôle interne, un audit ou la SLRB, celle-ci peut imposer à la SISP d'élaborer, dans un délai déterminé, un plan d'action comportant des mesures concrètes et un calendrier de mise en œuvre.** La mise en œuvre du plan fait l'objet d'une évaluation périodique.
10. **Les recommandations des audits de la SLRB doivent devenir contraignantes, avec un suivi obligatoire dans un délai fixé.** La SLRB accompagnera les SISP dans la mise en œuvre de ces recommandations. Par ailleurs la SLRB viendra présenter chaque année un rapport au Parlement en précisant les différents points d'attention
4. De onderzoeksc commissie stelt voor om **de statuten van de OVM's** met inachtneming van hun specifieke kenmerken, alsook de regelingen om bevoegdheden te delegeren en de interne procedures binnen de OVM's **te harmoniseren**.
5. De onderzoeksc commissie beveelt aan om **de weddeschalen binnen de directiecomités van de OVM's te harmoniseren** om een einde te maken aan de onge-rechtvaardigde verschillen die tussen de verschillende instellingen zijn vastgesteld.
6. De onderzoeksc commissie beveelt aan om **de controle-en opvolgingsmechanismen te versterken om afwij-kende handelingen sneller op het spoor te komen en de naleving van de regelgeving te waarborgen**. Daarom stelt zij voor om de operationele uitvoering van de aan de BGHM toegewezen opdrachten te ver-duidelijken teneinde een duidelijker onderscheid te maken tussen de ondersteunende activiteiten ten be-hoeve van de OVM's en de controlerende en toezicht-houdende activiteiten. Die functionele scheiding moet elke onduidelijkheid in de rolverdeling helpen vermij-den, de onafhankelijkheid van de controles versterken en de verantwoordelijkheden in geval van wantoe-standen overzichtelijker maken.
7. Om de geïntegreerde en overkoepelende aanpak van de BGHM te verbeteren beveelt de onderzoeksc om-missie aan om **de coördinatie tussen de verschillende betrokken diensten en directies te versterken**, zodat op een samenhangende manier te werk wordt gegaan en alle informatie op een efficiënte wijze wordt ge-deeld.
8. De onderzoeksc commissie vraagt om **de sanctierege-ling die vastgelegd is in de Brusselse Huisvestings-code, te hervormen** en een mechanisme in te voeren om trapsgewijs in te grijpen. Die trapsgewijze aanpak kan gaan van een formele aanbeveling tot verscherpte inspectie, verplichte begeleiding of zelfs vervangings-maatregelen, waaronder de inschakeling van een re-geringscommissaris, in de meest ernstige gevallen. Het doel is om vroegtijdig in te grijpen, voordat de proble-men structureel worden.
9. **Wanneer door de sociaal afgevaardigde of de BGHM of bij een interne controle of een doorlichting ern-stige tekortkomingen worden vastgesteld, kan de BGHM de OVM verplichten om binnen een bepaalde termijn een actieplan op te stellen met concrete maatregelen en een uitvoeringsplanning.** De uitvoe-ring van dat plan wordt periodiek geëvalueerd.
10. **De aanbevelingen die voortvloeien uit de doorlichtin-gen van de BGHM, moeten bindend worden en er dient een verplichte opvolging binnen een vastgestelde termijn aan te worden gekoppeld.** De BGHM dient de OVM's te begeleiden bij de uitvoering van die aanbevelingen. Daarnaast dient de BGHM

éventuels liés aux audits.

Une administration moderne, numérique et pleinement traçable

11. La commission d'enquête recommande de **renforcer l'indépendance, les moyens et l'efficacité des délégués sociaux**. Cela implique d'améliorer structurellement leurs conditions de travail, d'assurer la traçabilité de leurs observations, d'imposer la prise en compte effective de leurs recommandations et d'étendre leurs capacités d'investigation grâce à des formations continues obligatoires sur les matières complexes, telles que les marchés publics. Parallèlement, les mécanismes de remontée d'information vers la SLRB doivent être optimisés via des rapports semestriels et annuels enrichis sur le fond, permettant à la tutelle de dépasser le simple stade des analyses statistiques. En complément, le contrôle exercé par les délégués sociaux sur les attributions de logements doit être systématisé pour l'ensemble des mouvements. Ce mécanisme doit obligatoirement s'articuler autour d'un double niveau de vérification: un contrôle de légalité portant sur les conditions formelles et les procédures, ainsi qu'un contrôle d'opportunité strictement encadré portant sur la substance des motifs invoqués et des pièces justificatives. En outre, l'appui du service juridique, service d'audit et du service financier de la SLRB aux délégués sociaux sera renforcé.
12. Pour prémunir le dispositif de toute interférence, la commission d'enquête préconise **d'interdire formellement toute intervention individuelle d'un administrateur dans les dossiers d'attribution**, que ce soit pour recommander un candidat, solliciter une priorité ou tenter d'influencer les décisions des services. Cette interdiction stricte doit être inscrite dans une charte ou un règlement d'ordre intérieur, s'accompagner d'une obligation de signalement de toute tentative d'influence, et être adossée au déploiement immédiat d'une procédure robuste de protection des lanceurs d'alerte au sein de chaque SISF.
13. Les difficultés observées dans le suivi des signalements mettent en évidence la nécessité de renforcer la structuration et la traçabilité du traitement des alertes. La commission d'enquête recommande dès lors la **mise en place d'une procédure formalisée de gestion des signalements émanant des délégués sociaux, reposant sur un dispositif centralisé de réception, d'analyse, de suivi et d'archivage des alertes adressées à la SLRB**. Chaque signalement devra faire l'objet d'un enregistrement systématique, d'une analyse de risque, de la

jaarlijks aan het parlement een verslag voor te stellen waarin zij de verschillende eventuele aandachtspunten uit de doorlichtingen toelicht.

Een moderne administratie met digitale en volledig traceerbare processen

11. De onderzoekscommissie beveelt aan om **de onafhankelijkheid, de middelen en de efficiëntie van de sociaal afgevaardigden te versterken**. Dat noopt ertoe hun arbeidsomstandigheden structureel te verbeteren, hun vaststellingen traceerbaar te maken, de verplichting op te leggen om daadwerkelijk rekening te houden met hun aanbevelingen en hen via verplichte permanente opleidingen beter in staat te stellen om complexe dossiers, zoals overheidsopdrachten, te onderzoeken. Daarnaast is het nodig om de systemen voor informatiedoorstroming naar de BGHM te optimaliseren aan de hand van inhoudelijk stevig onderbouwde halfjaarlijkse en jaarlijkse verslagen, zodat het toezicht verder kan gaan dan louter statistische analyses. Daarnaast moet de controle door de sociaal afgevaardigden op de toewijzing van woningen algeheel worden gesystematiseerd. Dat mechanisme moet verplicht berusten op een tweeledige controle: een wettigheidscontrole die betrekking heeft op de formele voorwaarden en de procedures, en een strikt afgebakende opportuniteitscontrole die wordt toegespitst op de kern van de aangevoerde redenen en de bewijsstukken. Voorts dient de ondersteuning van de sociaal afgevaardigden door de juridische dienst, de doorlichtingsdienst en de financiële dienst van de BGHM te worden versterkt.
12. Om het systeem te vrijwaren van elke vorm van bemoeienis beveelt de onderzoekscommissie aan om **elke individuele inmenging van een bestuurder in toewijzingsdossiers formeel te verbieden**, ongeacht of die inmenging ertoe strekt een kandidaat aan te bevelen, voorrang te vragen of te trachten de beslissingen van de diensten te beïnvloeden. Dat strikte verbod moet worden opgenomen in een handvest of een huiselijk reglement. Het moet gepaard gaan met de verplichting om elke poging tot beïnvloeding te melden en met de onmiddellijke invoering binnen elke OVM van een robuuste procedure om klokkenluiders te beschermen.
13. De vastgestelde problemen bij de opvolging van meldingen tonen aan dat de verwerking van alarmsignalen beter moet worden gestructureerd en traceerbaarder moet worden gemaakt. De onderzoekscommissie beveelt daarom aan om **een geformaliseerde procedure in te voeren voor het beheer van de meldingen van sociaal afgevaardigden, die berust op een gecentraliseerd systeem voor de ontvangst, analyse, opvolging en archivering van de aan de BGHM gerichte alarmsignalen**. Elke melding dient stelselmatig te worden

désignation d'un responsable de traitement, de la fixation d'un délai de suivi et d'un retour d'information vers l'auteur du signalement. La traçabilité de l'ensemble du processus devra être garantie afin de permettre l'identification, le rapprochement et le suivi dans la durée de signaux faibles susceptibles de révéler des dysfonctionnements plus structurels. Ce dispositif contribuerait à renforcer la capacité de la SLRB à détecter précocement les risques et à assurer un traitement cohérent et documenté des alertes.

14. La commission d'enquête recommande de **systématiser la digitalisation et l'anonymisation des dossiers de candidature** dès leur ouverture par l'assistant social.
15. La commission d'enquête recommande **d'instaurer un système de plateforme numérique** permettant aux candidats de postuler eux-mêmes aux logements disponibles, tout en étant automatiquement informés de la publication de nouvelles annonces correspondant à leur profil. L'avantage serait de supprimer l'intermédiation des employés des SISP dans la présélection des candidats, de réduire les délais de vacance des logements (aujourd'hui un logement reste vide le temps que le conseiller contacte successivement chaque candidat sur liste d'attente qui peut refuser le logement concerné), et d'objectiver l'ensemble du processus.

Des attributions plus transparentes, objectives et dépolitisées

16. **Renforcer l'analyse et l'encadrement des transferts au sein des SISP.** Les transferts répondent à des situations particulières, notamment lorsque le logement présente des problèmes techniques ne pouvant être résolus en présence du locataire ou lorsque l'état de santé de celui-ci rend le logement inadapté. Il est recommandé de renforcer l'analyse et la traçabilité des demandes de transfert, en harmonisant les critères d'examen, en standardisant les pièces justificatives requises et en consolidant les moyens de contrôle des délégués sociaux. L'objectif est de garantir une plus grande transparence, une motivation plus robuste des décisions et une application homogène des règles au sein de l'ensemble des SISP.
17. La commission d'enquête recommande **d'harmoniser les procédures et les critères de dérogations avec un parcours d'attribution standardisé et dépolitisé.** À cet effet, l'introduction des demandes doit être centralisée

geregistreerd en aan een risicoanalyse te worden onderworpen. Voorts moet een verantwoordelijke voor de behandeling ervan worden aangesteld, moet een termijn voor de opvolging worden bepaald en moet worden teruggekoppeld naar de persoon die de melding heeft gedaan. De traceerbaarheid van het volledige proces moet worden gewaarborgd, zodat meldingen die afzonderlijk weinig betekenisvol lijken, maar mogelijk wijzen op structurele wantoestanden, kunnen worden vastgesteld, met elkaar in verband kunnen worden gebracht en op langere termijn kunnen worden opgevolgd. Dat systeem zou de BGHM beter in staat stellen risico's in een vroeg stadium op te sporen en een samenhangende en gedocumenteerde behandeling van de meldingen waarborgen.

14. De onderzoekscommissie beveelt aan dat **aanvraagdossiers stelselmatig worden gedigitaliseerd en geanonimiseerd** zodra de maatschappelijk assistent het dossier opent.
15. De onderzoekscommissie beveelt aan om **een digitaal platform op te zetten** waar kandidaten zelf kunnen kandideren voor de beschikbare woningen, waarbij ze automatisch op de hoogte worden gebracht van nieuwe beschikbaarheden waarvoor ze met hun profiel in aanmerking komen. Dat zou het voordeel bieden dat de tussenkomst van medewerkers van de OVM's bij de voorselectie van aanvragers verdwijnt, de leegstandstijd van woningen wordt ingekort (momenteel blijft een woning leeg totdat de adviseur achtereenvolgens contact heeft opgenomen met elke aanvrager op de wachtlijst, die de betrokken woning kan weigeren) en het hele proces wordt geobjectiveerd.

Transparantere, objectievere en gedepolitiseerde toewijzingen

16. **De analyse en regulering van de overplaatsingen binnen de OVM's versterken.** Overplaatsingen vinden plaats in bijzondere situaties, met name wanneer de woning technische problemen vertoont die niet kunnen worden opgelost terwijl de huurder aanwezig is, of wanneer de woning vanwege de gezondheidstoestand van de huurder niet meer geschikt is. De onderzoekscommissie beveelt aan om de analyse en traceerbaarheid van de overplaatsingsaanvragen te verbeteren door de beoordelingscriteria op elkaar af te stemmen, de vereiste bewijsstukken te standaardiseren en de controlemogelijkheden van de sociaal afgevaardigden te versterken. Het doel is om de transparantie te verhogen, beslissingen steviger te motiveren en een vormige regels toe te passen binnen alle OVM's.
17. De onderzoekscommissie beveelt aan om **de procedures en criteria voor het toepassen van afwijkingen te harmoniseren aan de hand van een gestandaardiseerd en gedepolitiseerd toewijzingstraject.** Daarom

de manière exclusive via l'accueil physique ou un formulaire en ligne. Le traitement des dossiers s'articulera autour d'une évaluation professionnelle par étapes:

- 1° un entretien mené par un assistant social pour la constitution du dossier, suivi d'un avis collégial de l'équipe sociale (incluant sa coordination);
- 2° la décision reposera ensuite sur l'évaluation du délégué social, avant un passage systématique devant le conseil d'administration qui prendra acte de l'attribution ou du refus, et ce, quel que soit le sens, positif ou négatif, de l'avis émis par le délégué social. La décision et le dossier sont enregistrés à la SLRB.

Enfin, dans une logique de stricte dépolitisation du processus, toute lettre de refus ou de visite devra être signée conjointement par le directeur général et le délégué social, excluant formellement toute intervention ou signature d'un mandataire politique.

18. Les assistants sociaux relèveront à l'avenir de l'ASBL Service d'accompagnement social aux locataires sociaux (SASLS), sans entraver leur déploiement au sein des SISP dans le cadre d'un protocole à conclure.

19. La commission propose de poursuivre la numérisation et l'archivage sécurisé des dossiers individuels des locataires. Le traitement, la conservation et l'archivage numérique des documents sera généralisé. Cela concernera les documents de travail, annotations, validations et pièces justificatives qui seront conservés dans un système sécurisé garantissant leur traçabilité et leur disponibilité, avec suppression progressive des dossiers papier. L'ensemble des processus devrait être entièrement digitalisé afin d'accroître la traçabilité, avec un suivi centralisé des données au niveau régional afin d'assurer la traçabilité complète d'un dossier.

Des SISP mieux gouvernées et clairement responsabilisées

20. La commission d'enquête recommande d'harmoniser structurellement l'organigramme, les circuits décisionnels et le fonctionnement des organes de gestion de l'ensemble des SISP. Pour ce faire, l'adoption d'un organigramme, actualisé et transparent doit devenir obligatoire. Ce document décrira précisément l'organisation des services, les responsabilités de chaque fonction dirigeante, les liens hiérarchiques ainsi que les principaux circuits de validation et de décision. Il devra

mogen aanvragen uitsluitend centraal worden ingediend aan het fysieke onthaal of via een onlineformulier. De dossiers dienen te worden behandeld op grond van een stapsgewijze professionele beoordeling:

- 1° een gesprek met een maatschappelijk assistent om het dossier samen te stellen, gevolgd door een collegiaal advies van het team van maatschappelijk werkers (inclusief de coördinatie ervan);
- 2° de beslissing dient vervolgens te worden gebaseerd op de beoordeling van de sociaal afgevaardigde, waarna de zaak stelselmatig wordt voorgelegd aan de raad van bestuur, die de toewijzing of weigering vaststelt, ongeacht of het advies van de sociaal afgevaardigde positief of negatief is. De beslissing en het dossier worden geregistreerd bij de BGHM.

Tot slot moet, om de procedure volledig te depolitiseren, elke weigeringsbrief of uitnodigingsbrief voor een bezoek gezamenlijk worden ondertekend door de algemeen directeur en de sociaal afgevaardigde. Elke inmenging of ondertekening van een politiek mandataris moet formeel worden uitgesloten.

18. De maatschappelijk assistenten zullen in de toekomst onder de vzw Dienst voor Maatschappelijke Begeleiding van Sociale Huurders (DMBSH) vallen, zonder dat dit hun inschakeling bij een OVM op basis van een nog te sluiten protocol belemmert.

19. De onderzoekscommissie stelt voor om de individuele dossiers van de huurders verder te digitaliseren en beveiligd te archiveren. Alle documenten dienen digitaal te worden verwerkt, bewaard en gearchiveerd. De werkdokument, aantekeningen, goedkeuringen en bewijsstukken dienen te worden bewaard in een beveiligd systeem dat de traceerbaarheid en beschikbaarheid ervan waarborgt. Papier dossiers worden geleidelijk afgeschaft. Alle processen dienen volledig te worden gedigitaliseerd om de traceerbaarheid te versterken, met een gecentraliseerde gegevensopvolging op gewestelijk niveau zodat elk dossier volledig traceerbaar is.

Beter bestuurde OVM's met een duidelijke verantwoordingsplicht

20. De onderzoekscommissie beveelt aan om het organisatieschema, de besluitvormingscircuits en de werking van de beheersorganen van alle OVM's structureel te harmoniseren. Daartoe moet de invoering van een up-to-date en transparant organisatieschema verplicht worden gemaakt. Dat document dient een nauwkeurige omschrijving te bevatten van de organisatiewijze van de diensten, de verantwoordelijkheden van elke leidinggevende functie, de hiërarchische

être formellement publié et communiqué au personnel, au conseil d'administration et à la SLRB. Parallèlement, la répartition des rôles et le régime des délégations de compétences doivent être rigoureusement clarifiés à travers l'adoption d'une charte de gouvernance commune à toutes les SISF, destinée à définir précisément les fonctions de président, vice-président, directeur général et directeurs de département.

21. **Le conseil d'administration des SISF détermine le cadre stratégique, la direction professionnelle l'exécute de manière autonome.** Une stricte vigilance doit être exercée quant à la juste répartition des rôles. À cet effet doit être inscrite dans le Code bruxellois du logement une délimitation claire du rôle du conseil d'administration des SISF. Le rôle du président de la SISF doit être strictement limité au stratégique. Le président n'exerce aucune compétence opérationnelle: les dossiers individuels en matière d'attributions, de mutations et de dérogations, les questions de personnel et les contacts avec les fournisseurs relèvent exclusivement du niveau de la direction. Le directeur général d'une SISF est censé exercer sa fonction de manière autonome, à l'abri de toute pression politique. Il doit également veiller à une séparation claire entre les membres du conseil d'administration et le personnel de la SISF. Il doit connaître en profondeur le code déontologique et est tenu de signaler à temps toute violation de celui-ci, code qui doit lui-même devenir contraignant et assorti de sanctions concrètes.
22. **Confier à la SLRB la définition d'indicateurs de performance communs applicables aux directeurs généraux des SISF.** Les contrats de gestion de niveau 2 devront être traduits en objectifs individuels et mesurables pour chaque directeur général, dont la réalisation sera évaluée par un organisme externe indépendant. Ces indicateurs devraient notamment porter sur la qualité de la gouvernance, le suivi des audits, la gestion des ressources humaines, la maîtrise budgétaire, le taux de vacance des logements, le respect des règles d'attribution ainsi que la qualité du contrôle interne. L'évaluation des directeurs généraux sur la base de critères objectifs contribuera à renforcer leur responsabilisation et à limiter les risques liés à des considérations étrangères à la bonne gestion des SISF.
23. **Évaluer l'adéquation du Code de déontologie des mandataires publics bruxellois à la réalité des SISF.** Dans cette perspective, imposer aux membres des conseils d'administration et des assemblées générales de signer, en début de mandat, le Code de déontologie pour

verhoudingen en de belangrijkste goedkeurings- en besluitvormingscircuits. Het moet formeel worden bekendgemaakt en aan het personeel, de raad van bestuur en de BGHM worden meegedeeld. Daarnaast moeten de rolverdeling en de regeling voor de delegatie van bevoegdheden grondig worden verduidelijkt door een gemeenschappelijk bestuurshandvest voor alle OVM's in te voeren. Het is de bedoeling om de functies van voorzitter, ondervoorzitter, algemeen directeur en afdelingsdirecteur nauwkeurig te omschrijven.

21. **De raad van bestuur van de OVM's bepaalt de strategische koers, terwijl de directie die autonoom uitvoert.** Er moet streng worden toegezien op een juiste rolverdeling. Daartoe dient in de Brusselse Huisvestingscode de rol van de raad van bestuur van de OVM's duidelijk te worden afgebakend. De rol van de voorzitter van de OVM moet strikt beperkt blijven tot de strategische aspecten. De voorzitter oefent geen enkele operationele bevoegdheid uit. Individuele dossiers over toewijzingen, mutaties en afwijkingen, personeelskwesties en contacten met leveranciers behoren uitsluitend tot de bevoegdheid van de directie. De algemeen directeur van een OVM wordt geacht zijn functie autonoom uit te oefenen, zonder enige vorm van politieke druk. Hij moet tevens toezien op een duidelijke scheiding tussen de leden van de raad van bestuur en het personeel van de OVM. Hij moet de deontologische code grondig kennen en is verplicht om elke schending ervan tijdig te melden. Die code moet bovendien een bindend karakter krijgen en concrete sancties omvatten.
22. **De BGHM belasten met het vaststellen van gemeenschappelijke prestatie-indicatoren voor de algemeen directeurs van de OVM's.** Op basis van de beheersovereenkomsten van niveau 2 dienen voor elke algemeen directeur individuele en meetbare doelstellingen te worden bepaald, waarbij een onafhankelijke externe instantie dient te evalueren of die al dan niet worden gehaald. Die indicatoren moeten in het bijzonder betrekking hebben op de kwaliteit van het bestuur, de opvolging van de doorlichtingen, het personeelsbeleid, het onder controle houden van de budgetten, het leegstandspercentage van de woningen, de naleving van de toewijzingsregels en de kwaliteit van de interne controle. Een evaluatie van de algemeen directeurs op basis van objectieve criteria zal hun verantwoordelijkheidszin helpen versterken en de risico's beperken die voortvloeien uit overwegingen die niet door het belang van een goed beheer van de OVM's zijn ingegeven.
23. **Evalueren in hoeverre de deontologische code van de openbare mandatarissen is afgestemd op de praktijk bij de OVM's.** In dat verband dienen de leden van de raden van bestuur en de algemene vergaderingen bij het begin van hun mandaat met de deontologische

accord; évaluer, avec l'appui de la Commission bruxelloise de déontologie, l'opportunité d'y introduire de sanctions; et de demander au gouvernement d'évaluer la nécessité de déposer un projet d'ordonnance (conjointe) instaurant un régime de sanctions applicable aux manquements au Code, par les mandataires des SISP. Ces sanctions relèveraient de la Commission bruxelloise de déontologie.

Une gestion exemplaire des deniers publics et des marchés

24. La commission d'enquête recommande de **clarifier les procédures de commandes de travaux** (en ce compris les travaux de rénovation) hors marchés publics (moins de 30.000 euros), de prévoir des marchés stocks, d'harmoniser les procédures d'état des lieux de sortie et de renforcer les contrôles du respect des règles de marchés publics.
25. Prévoir, dans le règlement d'ordre intérieur, un **engagement explicite des membres des organes de gestion et du personnel de la SISP à utiliser les ressources humaines, matérielles et financières de la société exclusivement dans le cadre de ses missions d'intérêt public et de son objet social**. Cet engagement devra rappeler l'interdiction de toute utilisation de ces ressources à des fins personnelles, particulières ou étrangères aux missions de la société, ainsi que l'obligation d'agir en toute circonstance dans l'intérêt de la SISP.
26. Le rapport, les recommandations, ainsi que l'ensemble des témoignages recueillis à huis clos et en séance publique, seront transmis au parquet.

– *Confiance est faite aux rapporteurs pour la rédaction du rapport.*

Les rapporteurs

Le président

Jamal IKAZBAN
Louis de CLIPPELE

Bertin MAMPAKA MANKAMBA

code in te stemmen door die te ondertekenen. Met de hulp van de Brusselse Deontologische Commissie dient te worden nagegaan of het wenselijk is om er sancties in op te nemen. De regering zal worden verzocht om te beoordelen of het nodig is om een ontwerp van (gezamenlijke) ordonnantie in te dienen die ertoe strekt een sanctieregeling in te voeren die van toepassing is op schendingen van de code door mandatarissen van de OVM's. Die sancties zouden onder de bevoegdheid van de Brusselse Deontologische Commissie vallen.

Een voorbeeldig beheer van overheidsmiddelen en -opdrachten

24. De onderzoekscommissie beveelt aan om **de procedures voor bestellingen van werken** (met inbegrip van renovatiewerken) buiten het kader van overheidsopdrachten (- 30.000 euro) **te verduidelijken**, te voorzien in stockopdrachten, de procedures voor de plaatsbeschrijving bij vertrek te harmoniseren en de controles op de naleving van de regels inzake overheidsopdrachten aan te scherpen.
25. In het huishoudelijk reglement dient een **uitdrukkelijke verbintenis te worden opgenomen van de leden van de beheersorganen en het personeel van de OVM's om de personele, materiële en financiële middelen van de maatschappij uitsluitend aan te wenden voor haar opdrachten van openbaar belang en haar maatschappelijk doel**. Die verbintenis moet eraan herinneren dat het verboden is om die middelen aan te wenden voor persoonlijke of private doeleinden of voor doeleinden die geen verband houden met de opdrachten van de maatschappij, en dat het verplicht is om in alle omstandigheden in het belang van de OVM te handelen.
26. Het verslag, de aanbevelingen alsook alle getuigenissen die met gesloten deuren en in openbare zitting zijn verzameld, dienen aan het parket te worden bezorgd.

– *Vertrouwen wordt geschonken aan de rapporteurs voor het opstellen van het verslag.*

De rapporteurs

De voorzitter

Jamal IKAZBAN
Louis de CLIPPELE

Bertin MAMPAKA MANKAMBA

III. ANNEXE

[Procès-verbaux des auditions publiques.](#)

III. BIJLAGE

[Notulen van de openbare hoorzittingen.](#)